

ฐานกิริยา จัดหมวดหมู่ตามความหมาย

ธาตุลงปัจจัยเป็นฐาน (base) สำหรับลงวิภัตติประกอบเป็นกิริยา

• PaliDict ๕ ก.ย.๖๕ •

ดู ฐานกิริยา เรียงลำดับตามธาตุ

คำแนะนำการใช้.....๒	นำไป นำมา นำออก๑๘	อยู่ อาศัย.....๓๐
ยื่น ตั้ง.....๓	ทิ้ง สละ ละ เว้น.....๑๙	ฉาบ ทา เปื้อน ย้อม.....๓๐
เดิน ไป-มา ถึง.....๓	ส่งไป.....๒๐	เผา ไหม้ ต้ม หุง สุก.....๓๑
เข้า ออก.....๖	รวม รวบรวม.....๒๐	ชำระ กวาด ล้าง อาบ สะอาด บริสุทธิ ๓๑
นั่ง นอน.....๖	ขอ๒๐	เชื่อถือ เลื่อมใส ผ่องใส เศร้าหมอง.....๓๒
หลับ ตื่น.....๖	ให้ได้ ลัก.....๒๐	รักษา คุ่มครอง เลี้ยง.....๓๒
ดื่ม กิน.....๗	จับ รับ ถือ.....๒๑	ชนะ แพ้.....๓๒
หิว อิ่ม.....๘	อนุเคราะห์ ช่วยเหลือ.....๒๒	เล่น.....๓๓
ทำ สร้าง.....๘	ใส่เข้า เก็บ ถอน เอาออก.....๒๒	แสวงหา.....๓๓
ประพฤติ.....๙	ดึง ลาก ชูด ชัก ยก.....๒๒	อาจ สามารถ กล้า กลัว.....๓๓
พูด บอก กล่าว.....๙	เหยียบ ทุป ตี ฆ่า ทำร้าย เบียดเบียน .๒๒	ซื้อ ขาย ตีราคา.....๓๓
เรียก เชิญ นิมนต์.....๑๑	ตัด เจาะ ทำลาย แดก เสื่อม.....๒๓	ไหว สั่น.....๓๓
ลา อำลา.....๑๑	ขุด ไถ ไส.....๒๔	เป็นไป หมุนไป.....๓๔
ชม ยกย่อง ต่ำ ชม.....๑๑	คด งอ.....๒๕	กำหนด ระบุ.....๓๔
โกรธ รัก ชอบเกลียด รังเกียจ อาย.....๑๒	ครอบงำ กดขี่.....๒๕	สงบ สงัด หลีกเร้น.....๓๔
ร้อง ร้องไห้ หัวเราะ ร่าเริง ยินดี.....๑๒	สำเร็จ.....๒๕	เพียร พยายาม สืบต่อ เกียจคร้าน.....๓๕
ปรารถนา, ออยาก, ต้องการ.....๑๓	เจริญ สว่าง รุ่งเรือง มั่นคง.....๒๕	อดทน.....๓๕
คิด รู้ ระลึก นึก จำ พิจารณา สงสัย.....๑๓	เกิด.....๒๗	โง่ หลอก ลวง.....๓๕
หลง ลืม.....๑๕	มี เป็น๒๗	บวช ลีล.....๓๕
ถาม ฟัง ได้ยิน เขียน.....๑๕	เป็น ตาย แก่.....๒๗	จูบ กอด.....๓๖
ดู เห็น.....๑๖	เกลี้ย โปรวัย หว่าน กระจาย.....๒๘	ป่วย ใช้.....๓๖
แสดง.....๑๖	รด ราว เปียก แห้ง.....๒๘	โอ จาม อาเจียน.....๓๖
ปรากฏ.....๑๗	ห้าม ปิด กั้น บัง ปิด นุ่งห่ม.....๒๙	ปลูลาด ท่วม คลุม.....๓๖
ศึกษา เรียน.....๑๗	สำรวจ ระวัง.....๒๙	ประกอบ จัดแจง ตระเตรียม.....๓๖
แผ่ เปล่ง.....๑๗	ผูก ร้อย ตัด.....๒๙	ถูกต้อง สมควร ชัดแย้ง ห้าม คำน.....๓๗
ข้าม ผ่าน ขึ้น ลง ตก.....๑๗	ประดับ ตกแต่ง.....๓๐	อื่นๆ.....๓๗
ลอย จม.....๑๘	ปล่อย พัน.....๓๐	

คำแนะนำการใช้

- ฐานกิริยา ในที่นี้หมายถึง ธาตุที่ลงปัจจัยแล้ว (รวมทั้ง *อาคม อุปสัค ...*) กลายเป็น ‘ฐาน’ (base) พร้อมทั้งจะนำไปลงวิภัตติ อาชยาด ทำเป็นกิริยาอาชยาดได้โดยสะดวก และฐานกิริยานี้ยังช่วยให้สังเกตและประกอบกิริยาได้ง่ายขึ้นด้วย

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ...
ป-ญา	นา	ปณฺญา <i>(นา>ย)</i>	รู้, ปราบกฎ [วัต. ปณฺญาติ ปณฺญาติ อชฺ. ปณฺญาติ ต. ปณฺญาโต] อ ปณฺญา ยฺ ปชานนํ

- จากตารางด้านบน **ญา** ธาตุ มี ป อุปสัคเป็นบทหน้า ลง นา ปัจจัย (และแปลง นา เป็น ย) ประกอบเป็น ‘ฐาน’ คือ **ปณฺญา** นำฐาน คือ **ปณฺญา** ไปลง ติ วิภัตติ เป็นต้น ได้รูปเป็น ปณฺญาติ ปณฺญาณติ ปณฺญาติ ปณฺญาติสสติ ...
 - หลังคำแปล ยังได้เพิ่มตัวอย่างกิริยาอาชยาด-กิริยาภิกตฺก์ ที่มีการแปลงรูปต่างจากฐานปกติ รวมทั้งตัวอย่างศัพท์นามภิกตฺก์ด้วย
 - หลังเครื่องหมาย # คือกิริยาที่ใช้ธาตุเดียวกัน แต่เปลี่ยนรูปเล็กน้อย มีความหมายเหมือนๆ กัน หรือใกล้เคียงกันบ้าง
 - ธาตุ(หลายสระ)ที่ลงท้ายด้วย อิ (*อิการันต์*) ที่อยู่ในหมวด ภู ธาตุ (อ) หรือ จุร ธาตุ (*เณ ฌย*) ต้องลงนิคคหิตที่ต้นธาตุ (*ถ้านิคคหิตอยู่หน้าพยัญชนะวรรค ให้แปลงเป็นพยัญชนะที่สุตวรรค*) แสดงไว้ในที่นี้จำนวน ๑๙ ธาตุ ได้แก่ กชิ กชิ กชิ ขชิ ตชิ ถชิ นิชิ ปิลธิ พุธิ มชิ ลมิ ลพิ ลุติ วลจิ สกิ หิสสิ อภิ อฉิ อาสสิ ธาตุ โดยแสดงรูปที่ลงนิคคหิตเป็นหลัก เช่น กงข (กชิ), ขนท (ขชิ), หีส (หิสสิ), อาสสิ (อาสสิ)
- (ในคัมภีร์มักเขียนด้วยรูปอิการันต์ ฉะนั้น หากค้นหา กงข ธาตุ ไม่พบ ก็ต้องค้นหาด้วยคำว่า กชิ เป็นต้น)

อักษรย่อ:

ธาตุ: *อกम्म.* = อกัมมธาตุ, *สกम्म.* = สกัมมธาตุ

วาจก: *กต.* = กัตตุวาจก, *กัม.* = กัมมวาจก; *เหตุ. เหตุกต.* = เหตุกัตตุวาจก; *เหตุกัม.* = เหตุกัมมวาจก

วิภัตติอาชยาด: *วัต.* = วัตตมานา, *ปณฺ.* = ปณฺจมี, *สต.* = สัตตมี, *ปโรก.* = ปโรกขา, *หिय.* = หियัตตนิ, *อช.* = อชชัตตนิ,

ภวิส. = ภวิสสันติ, *กาล.* = กาลาติปัตติ.

ปัจจัยกิริยาภิกตฺก์: *อันต.* *ตวันต.* *ตาวี.* *อนีย.* *ตัพ.* (ตพพ ปัจจัย) *มาน.* *อาน.* *ต.* (ต ปัจจัย) *ตุ.* (ตฺนาทิจปัจจัย) (ตเว. ตฺ.)

ปัจจัยนามภิกตฺก์: *กฺวิ ฌิ ฌวุ ตฺ รุ ข ฌย อ อิ ฌ ติ ยฺ*

ตัพ. = ปัจจัยตัพธิต

สร้างด้วยโปรแกรม *Libreoffice 7* (ลิเบรอะออฟฟิซ)

ดาวน์โหลดใช้ได้ฟรีที่เว็บ Libreoffice.org

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ยืน ตั้ง			
ฐา	อ	ฐา ติฐฐา	ตั้ง(อยู่), ยืน, หยุด, ดำรง <i>อกมม.</i> [วัต. ฐาติ ติฐฐติ อัช. อกฐาสี อกฐัสสุ (<i>อ-</i>) ภาวิส. ฐสสติ ต. ฐิต # อกฐิต (<i>น-</i>) ตุ. ฐตวา ตุ. ฐาตุ] ณิ กปฐฐายี ณวุ ภูมมฐฐโก อ มคคผลฐฐ ฐมมฐฐ ภูมมฐฐ ปพพตฐฐ กปฐฐ ติ ฐิตติ ยุ ฐฐาน
อุ-ฐา-ห	อ	อุฐฐา-ฐห	ลุกขึ้น, ตั้งขึ้น. <i>ฐา ธาตุ ลง ห อาคมได้เมื่อมีอุปสรรคอยู่หน้าเท่านั้น</i> [ปัญ. อุฐฐหิ ต. อุฐฐิต ตุ. อุฐฐาย # ปฐฐาย <i>ป-ฐฐา</i> ใช้เป็นกิริยาวิเสสนะ แปลว่า <i>ตั้งก่อน, จำเดิม</i>] ณิ อุฐฐายี ตุ อุฐฐาตา ยุ อุฐฐาน
อุ-ว-ฐา-ห	อ	วฐฐา-ฐห	ลุกขึ้น, ตั้งขึ้น, ออก [ตุ. วฐฐาย] ยุ วฐฐาน
ส-อุ-ฐา-ห	อ	สมฐฐา-ฐห	ลุกขึ้นพร้อม, ตั้งขึ้นพร้อม [ต. สมฐฐิต ตุ. สมฐฐาย]
ปฐ-อุ-ฐา-ห	อ	ปจฐฐา-ฐห	ลุกขึ้นเฉพาะ, ต้อนรับ [ตุ. ปจฐฐาย]
อุ-ป-ฐา-ห	อ	อุปฐฐา-ฐห	ตั้งขึ้น, ปรากฏ, ยืนใกล้, บำรุง, อุปฐฐาก [วัต. อุปฐฐาเปติ <i>เหตุ.</i> ต. อุปฐฐิต ตุ. อุปฐฐิตวา] ณวุ อุปฐฐาโก คิลานุปฐฐาโก สงขุปฐฐาโก ยุ อุปฐฐาน
ปติ-ฐา-ห	อ	ปติฐฐา-ฐห	ตั้ง, ตั้งมั่น [ตุ. ปติฐฐาย] ณวุ ปติฐฐาปโก อ ปติฐฐา
อติ-ฐา-ห	อ	อติฐฐา-ฐห	ตั้ง, ตั้งมั่น, อธิษฐาน [วัต. อติฐฐาติ อติฐฐิต (<i>แปลง อ เป็น เอ</i>) ตุ. อติฐฐาย] ยุ อติฐฐาน
ส-ฐา-ห	อ	สณฐฐา-ฐห	ตั้ง, ตั้งด้วยดี, ยืนนิ่งอยู่, ยืนดี (<i>ไม่ล้ม</i>) [ตุ. สณฐฐาตุ] ยุ สณฐฐาน <i>การดำรงอยู่ ทรวดทรง</i>
ฐรูป ถป	ณณ ณย	ฐรูป ถเป	ตั้ง(ไว้), วาง, เก็บ <i>สกมม.</i> [วัต. ฐรูปาเปติ <i>เหตุ.</i> (<i>ไม่วุทธิ</i>)]
อุ-ป-ฐรูป	ณณ ณย	อุปฐรูป	เข้าไปตั้ง, บำรุง, อุปฐฐาก <i>สกมม.</i> [วัต. อุปฐรูปเปติ ตุ. อุปฐรูปเปตวา]
ป-ฐรูป	ณณ ณย	ปฐรูป	เริ่มตั้ง, ตั้งก่อน
อา-ธา	อ เอ	อาเท อาทท	ยกขึ้น, ตั้งขึ้น [ต. อาทิต]
ส-อา-ธา	อ เอ	สมาเท สมาทท	ยกขึ้น, ตั้งขึ้น, ตั้งมั่น, มั่นคง [ต. สมาทิต # สสุสมาทิต] อิ สมาธิ
ป-นิ-ธา	อ	ปณิทท	ตั้งมั่น, มั่นคง [ต. ปณิทิต ตุ. ปณิธาย # อุปนิธาย]
นิ-ธา	อ เอ	นิธะ นิทท	มอบให้, ฝากไว้, ฝัง, ตั้ง [ต. นิทิต] อิ นิธิ # สนุนิธิ ยุ ธาตุนิธาน
เดิน ไป-มา ถึง			
กม	อ	กม	ก้าวไป, เดินไป
กม	อ	จกม (<i>เทวภาวะ</i>)	จงกรม, ก้าวไป, เดินไป (<i>กม>กม>กม>กัม>จกม>จกม</i>) อ จกโม ยุ จกมณ
อุ-ป-ส-กม	อ	อุปสกม อุปสกม	เข้าไปหา-พบ-ใกล้ [ตุ. อุปสกมม]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ปฏิก-กม	อ	ปฏิกกม	ก้าวกลับ, กลับ [ต. ปฏิกกนโต]
นิ-วตตุ	อ	นิวตต	กลับ [ต. นิวตโต]
อิ	อ	เอ	ไป, ถึง, เป็นไป, บรรลุ, รู้ [ต. อีโต] ณฺ สหายโก (สห-อิ-) อ สมปราโย (สฺ-ปรฺ-) ณ สหาโย
อา-อิ	อ	เอ	มา [ปัญ. เอหิ เณ] ติ อิติ
ป-อิ	อ		ละไป, ตาย [ต. เปโต ตู. เปจจ]
ปร-อิ	อ	ปเร	ไปในเบื้องหน้า, ไปข้างหน้า [ต. ปเรโต] ยุ ปรายโน
วิ-อิ	อ		ไปปราศ, ปราศจาก [ต. วิโต วีโต]
อติ-อิ	อ	อจเจ-จย	เป็นไปล่วง, ล่วงไป, ก้าวล่วง [ต. อตีโต ตู. อติจจ] อ อจจโย
อป-อิ	อ	อเป	หลีกไป, พ้นไป, ไปปราศ [ปัญ. อเปหิ ต. อเปโต]
อุ-อิ	อ	อุเป	เข้าถึง [ต. อุเปโต]
อภิ-สํ-อิ	อ	อภิสเม	ถึงพร้อมยิ่ง, บรรลุ, ได้รับ [ต. อภิสเมจจ] อ อภิสมโย
สํ-อิ	อ	สเม	ถึงพร้อม, พิจารณา; สม, เข้ากัน [ต. สเมจจ] ^{c1}
ปฏฺ-อิ	อ		อาศัย [ต. ปฏฺจจ]
อว-อิ	อ		ลงไป, หยั่งลง [ต. อเวจจ]
อนฺ-อิ	อ	อเนว อนเว	อาศัย, เป็นไปตาม [ต. อนฺวาย]
อนฺ-พณฺธ	อ	อนฺพณฺธ	ตาม, ติดตาม
ยป	ณณ ณย	ยาเป-ปย	เป็นไป, เป็นอยู่ [วัต. ยปยติ อันต. ยาเปนโต] ยุ ยปนา
ยา	อ ย	ยา ยาย	ไป, เป็นไป; ถึง, บรรลุ [วัต. ยาเปติ เทต.] อ วโย ยุ ยานํ
วย	อ	วย	ไป, ถึง, บรรลุ
เอธ	อ	เอธ	หยั่งลง, ถึง, เจริญ, ได้, ประสบ
คม	อ	คม คจจ	ไป (สู่) <i>อกมม.</i> , ถึง (ซึ่ง) <i>สกมม.</i> [วัต. คมติ คเมติ คจจเร; คมียติ คมียติ คมียยติ คมมติ คมมเต คจจยติ คจจยเต <i>กัม. หีย.</i> คม อคา คมา อคมา อคจจา อช. อคณฉิ (<i>เฉพาะ อช.</i>) อคมาสิ อคมฺสู อคมาสุ อคมหา อคมฺมหา คมิมห คมิมหา กาล. คจจิสฺส อคจจิสฺสา; อันต. คจจํ ตัพ. คนตพโพ ต. คโต ตู. คนตวา ตุ. คนตฺ กวิ อฺรโค ฤษฺโค ตุ ไรโค วิ หโค โนโค ณิ ปารคามิ ทุกฺชนิโรธคามินิ ตุ คมิตา คนตา รู ปารคู อนตคู อทฺธคู ณย คมโม อ สงคโม ณ คามो มาตฺคามิ ติ คติ ทุกคฺคติ สุกฺคติ ยุ คมนํ อุกคมนํ ปจฺจกฺคมนํ สุริยตถกคฺคมนโน สุริยคคฺคมนโน อฺรณฺณคคฺคมนํ อิก คมิโก

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
อา-คม	อ	อาคจจ	มา, กลับมา [ปัญ. (กาลิ) อาคเมหิ เหตุ. (ไม่วุทธิ) หีย. อจจคมา อ-อา-คม (อา>อ>ย>ช>จ ซ้อน จ) ตู. อาคมม และเป็นกิริยาวิเสสนะ แปลว่า เพราะอาศัย] ยู อาคมน์
อติ-คม	อ		(เป็น)ไปล่วง [หีย. อจจคา ติ>ตย>จจ #อุปจจคา]
อธิ-คม	อ	อธิคจจ	บรรลู่, ตรัสรู้, ถึงทับ, ไต่, ประสบ, เรียบ [วัต. อธิคเต (ลป ม) หีย. อชฌคคา (ลป ม) อัช. อชฌคคา (อ ลป ม) ต. อธิคโต]
วิ-คม	อ	วิกจจ	ไปปราศ, ปราศจาก [ต. วิกโต]
ปฏิ-อา-คม	อ	ปจจาจจ	กลับมา [อัช. ปจจาคม]
อป-คม	อ	อปคจจ	หลีกเลี่ยง [อัช. อปคณฉ]
อุป-คม	อ	อุปคจจ	เข้าไปใกล้, เข้าถึง [ตู. อุปคมม]
สั-อา-คม	อ	สมาคจจ	มาพร้อมกัน, มารวมกัน, ประชุม [ตู. สมาคนตวา] อ สมาคโม
สั-นิ-ปต	อ	สนนิปต	ประชุม
สั-นิ-สท	อ	สนนีสท	ประชุม [ต. สนนีสโน]
ชฎ	อ	ชฎ	รวม, ประชุม
ปท	ย	ปชช	ไป, ถึง, บรรลู่, ต้อง [ต. ปตโต ตู. ปตวา ตู. ปตตุ] อ ปโท ณ ปาโท ตี ปตติ ยู ปชชนั
ปฏิ-ปท	ย	ปฏิปชช	ไป, เดินไป, ดำเนินไป, ปฏิบัติ, ประณินบัติ [ต. ปฏิปนโน] อ ปฏิปทา ตี ปฏิปตติ ยู ปฏิปชชนั
อา-ปท	ย	อาปชช	ถึง, ต้อง (อาบัติ, โทษ) [ต. อาปนโน] ตี อาปตติ #สมาปตติ ยู อาปชชนั
ป-อป	อุณา	ปาปุณา	ถึง, บรรลู่, ได้รับ [วัต. ปาเปติ เหตุ. อัช. ปาปุณิ #สมปาปุณิ; #สมปาเปสิ เหตุ. ภวิส. ปาเปสสติ เหตุ. ต. ปตโต; ปาปีโต เหตุกัม. ตู. ปตวา ตู. ปตตุ]
จร	อ	จร	เที่ยวไป [วัต. #วจจรติ อัช. อจริ อจาริ] ณ วุ วนจรโก วนจรโก ปริจารโก-ริกา อ โคจร เอจโร อนตลิกขจโร ณ ภิกขาจาโร ยู จรณั
ธาว	อ	ธาว	วิ่ง [วัต. #อุชธาวติ สนธาวติ อภิธาวติ]
ชู	อ	ชว	ไปเร็ว, วิ่งไป ณ สีฆชโว
ป-ขนท	อ	ปกขนท	วิ่งไป, เล่นไป, ไหลไป [ต. ปกขนโต]
สร	อ	สร	เล่นไป [วัต. #สัสรติ] ณ สัสาโร
อว-สร	อ	อวสร	เที่ยวไป; มาถึง; พัก, อาศัย; ประชุมลง, รวมลง [อัช. อวสริ สนธิกับ ตั เป็น ตทวสริ/ตทวสริสุ เสมอ]
ปลาย	อ	ปลาย	หนีไป [ต. ปลาโต; ปลาปีโต เหตุกัม. ตู. ปลาเปตวา เหตุ. (ไม่วุทธิ)]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ป-อิ	อ	ปาย	หนีไป, หลีกไป [อช. ปายิ ปายาสี]
เข้า ออก			
ป-วิส	อ	ปวิส	เข้าไป [วัต. ปเวเสติ เหตุ. อช. ปาวิสี ป-อา-อ-วิส ได้เข้าไปแล้ว ต. ปวิฐฺฐุ ตู. ปวิสส; ปเวเสตวา เหตุ.]
นิ-วิส	อ	นิวิส	ตั้งลง, มุ่งหมาย?; เข้าไปอยู่ [สัท. นิเวสเย ฌย ปัจ. เหตุ. ต. นิวิฐฺฐุ] ยฺ นิเวสนํ
นิ-กม	อ	นิกขม	ออกไป [อันท. นิกขมนโต ต. นิกขนโต ตู. นิกขมม] ณ เนกขมมํ ยฺ นิกขมนํ
ป-กม	อ	ปกกม	หลีกไป, เดินออก; ก้าวไปข้างหน้า, ตะเกียกตะกาย [อช. ปกกมิ ปกคามิ อันท. ปกกมนโต ต. ปกกนโต] ยฺ ปกกมนํ
ปรึ-กม	อ	ปรุกกม	ก้าวไปข้างหน้า, บากบั่น, มุ่งมั่น, พากเพียร, ก้าวหน้า; ดั้นรน, ตะเกียกตะกาย [ตู. ปรุกกมม] อ ปรุกกโม ยฺ ปรุกกมนํ
อภิ-กม	อ	อภิกกม	ก้าวไปข้างหน้า, ล่วงไป; เพิ่มขึ้น
วิ-อุป-กม	อ		หลีกออก [ต. วูปกฏฺฐุ]
อนุ-ป-ขนท (ขท)	อ	อนุปขนท	(ตัวเอง)ออกไปข้างหน้า, รุกล้ำ [ตู. อนุปขชช อนูปขชช (ตัวเอง)เข้าไปข้างใน, รุกล้ำ, เบียดเข้าไป]
นั่ง นอน			
นิ-สท	อ	นิสท	นั่ง [ต. นิสินโน ตู. นิสชช] ณฺ นิสทโก ฌย นิสชชา ยฺ นิสทนํ
สํ-นิ-สท	อ	สนฺนิสท	นั่งสงบ ไม่คึกคะนอง [ต. สนฺนิสินโน]
อุป-นิ-สท	อ	อุปนิสท	นั่งใกล้ [ต. อุปนิสินโน]
อาส	อ	อาส อจณ	นั่ง, พัก, อยู่; เข้าไป; หวัง [วัต. อจณาเปติ อจณาปยติ เหตุ. อาณ. อาสีโน] ยฺ อาสนํ
อุป-อาส	อ	อุปาส	นั่งใกล้ ณฺ อุปาสโก
ปริ-ย-อุป- อาส	อ	ปยิรูปาส	นั่งใกล้
ลี	อ	เส สย	นอน [ตู. สยิตวา อาณ. สยาโน] ณฺ มณฺจสายี สมปริวตตสายี อ อนุสโย ยฺ สยนํ เสนํ
นิ-ลี	อ		อาศัย [ต. นิสสิโต อาศัยแล้ว (ซึ่ง) ตู. นิสสาย] อ นิสสโย #อาสโย
อว-ลี	อ	อวสสย	อาศัย, เฝ้าอยู่ อ อวสสโย
นิ-ปท	ย	นิปชช	นอน, หมอบ [ต. นิปนโน] ณฺย นิปชชา
หลับ ตื่น			

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
สุป	อ	สุป	หลับ [ต. สุตโต] ยุ สุปิน์ สุปนั
นิ-ทา	ย	นิททาย	หลับ ตุ นิททายิตา ยุ นิททายัน อ นิททา
นิททา ศัพท์	อาย	นิททาย	หลับ, ประพฤติหลับ (บาลีไวยากรณ์)
ป-พุธ	ย	ปพุชฌ	ตื่น [ต. ปพุทโธ] ตุ ปโพธเตตา เหตุ.
ชาคร	โอ	ชาโคร	ตื่น อ ชาโคร
ชคค	อ	ชคค	ตื่น
วิซี	อ ย	วิช เวช วิชช	สลด, ส้งเวช; กั้ว; ห้วนไหว ณ #ส่วโค ฌมมส์่วโค
ดื่มน้ำ กิน			
ปา	อ	ปา ปิว	ดื่มน้ำ; รักษา; บริโภค; ให้เต็ม; ถึง [วัด. ปาเยติ เหตุ. ต. ปีโต ตู. ปีตวา; ปาเยตวา เหตุ. ตู. ปาตุ ปิวิตุ] ณิ มชชปายี ฌนปายี ณวุ ปายโก ชีรบโก อ ปาทโป กจจโป ณย เปยย์ ณ โคโป ติ ปีติ ปติ ยุ ปานั
ปา	ส	ปิวาส (เทวภาวะ)	ปรารถนาจะดื่มน้ำ, อยากดื่มน้ำ, กระจายน้ำ (ปา>ปาปา>ปิปา>ปิวา) [ต. ปีปาสีโต] อ ปีปาสา
ภุช	อ	ภุช	(คน) กิน, บริโภค [ภวิส. โภกขติ อนิย. โภชนิโย ต. ภุตโต ตู. ภุตวา] ณิ โภคี กามโภคี ณวุ คามโภชโก ณย โภคโค ณ โภโค ปาฐิโภโค ติ ภุตติ ยุ โภชนั ภุชณั
ภุช	ช	พุกุช (เทวภาวะ)	ปรารถนาจะกิน, อยากกิน, หิว (ภุช>ภุช>ภุช>พุกุช>พุกุ) (แปลงเพราะ ช ปัจ.)
ฆส	ณ	ชิฆจณ (เทวภาวะ)	ปรารถนาจะกิน, อยากกิน, หิว (ฆส>ฆฆส>ฆฆส>มิฆส>ชิฆส>ชิฆจ) (แปลงเพราะ ณ ปัจ.) อ ชิฆจณา
ฆส	อ	ฆส	กิน, บริโภค ณ ฆาสั
ภกข	เอ	ภกเข	กิน อ ภกขา
อส	อ	อส	กิน ณ อาโส ปาตราโส สายมาโส
อท	อ	อท	กิน; รักษา [ต. อนัน - ของกิน ข้าว ฯลฯ] ณ วิฆาสาโท (วิฆาส-)
ปริ-ภุช	อ	ปริภุช	บริโภค; กิน, ใช้สอย [ต. ปริภุตโต]
ปริ-ทร	อ	ปริทร	บริโภค-ใช้สอย เป็นประจำ, บริหาร, รักษา, หลีกเลี้ยง ณ ปริหาโร
ทัส ทัส	อ	ทัส ทัส	กัด [ต. ทฏฺฐุ ทฏฺฐุ]
ขาท	อ	ขาท	(คน, สัตว์) กิน, เคี้ยวกิน, กัดกิน [อนิย. ขาทนีย] ณย ขชชั
เข	อ	ขาย	กิน, เคี้ยวกิน, กัดกิน; เป็นอยู่, ปรากฏ [ต. ขายิตโต ออกขายิตโต (น-)]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
อิ-โอ-หฺร	อ	อชฺโหมหฺร	กลืน
คฺล	อ	คฺล	กิน, กลืนกิน; หล่น; เคลื่อน
คฺิล	อ	คฺิล	กิน, กลืนกิน
ลพฺ	อ	ลพฺ	แลบลิ้น, เลี้ย
นิ-ลพ	ณ?	นิลลาพ	เลี้ย, แลบลิ้น (ชีวหฺ นิลลาพตฺวา)
ลิห	อ	ลิห เลห	เลี้ย; สบายใจ, เพลินใจ [ว้ต. #นิลเลหติ อ้ช. #ปฺลิหิ อนฺนิย. เลหฺนฺนิย] ณฺย เลยฺย ฌ เลหฺ หตฺถ/ปตฺต/โฏฐฺฐฺนฺนิลเลหฺโก

หิว อิม

ฉา	อ	ฉา ฉ	หิว, หิวข้าว, หิวน้ำ [ต. ฉาโต]
ติส	อ	ติส	อิม, เอิบอิม, ยินดี [ต. ติตฺโต]
ติป	ย	ติปฺป	อิม, เอิบอิม [ต. ติตฺโต] ติ ติตฺติ
ตปฺป	อ ณณ	ตปฺป ตปฺเป-ปย	อิม, เอิบอิม, พอใจ; แสดง
ตป	อ ย ณณ	ตป ตปฺป ตปฺเป-ปย	อิม, เอิบอิม; ร้อน, ร่ำร้อน, เมา [ว้ต. #สนฺตปฺปติ ต. ตตฺโต] ณิ อาตปปี อ อาตโป ณ อาตาโป อาตปโป

ทำ สร้าง

กร	โอ	กโร	ทำ [ว้ต. กุพฺพติ กุรุติ กุรุเต; กรียติ กรียติ กรียเต กรียเต กรียยติ กรียยติ กรียยเต กรียยเต กัม. ปญฺ . กรสฺส ส้ต . กเร กรเถ การเย กุพฺพเพถ กุรุพฺพเพถ ทีย . อกา ออกมฺห อ้ช . กริ อกริ อกาสิ อกํสุ ออกฺถล อกาสิ ภวิส . กาทฺติ กาทฺติ กาทฺมิ กาล . อกริสฺส อนฺนิย . กรณฺนิโย ตّف . กา-กตฺตพฺโพ อันต . กโรนฺโต กรํ มาน . กุรุมาโน อาณ . กราโน ต. กโตะ #อกโตะ (น-); กโรโต <i>เหตุกัม</i> . ตุ . กตฺวา ตุ . กาทํ กตฺตุ]
กร	ยิร	กยิร	ทำ [ว้ต. กยิรติ ส้ต . กยิรา <i>เอยฺย>อา</i> กยิราถ <i>เอถ>อาถ</i>]
วิ-อา-กร	โอ	พฺยากร	ทำให้แจ้ง, พยากรณ์ [ต. พฺยากรโต] ยฺ วฺยากรณฺ
อาวิ-กร	โอ	อาวิกโร	ทำให้แจ้ง [ต. อาวิกฺตฺวา #สจฺฉิกฺตฺวา]
มาป	ณณ	มาเป-ปย	สร้าง, ก่อสร้าง, เนรมิต [ว้ต. #อติมาเปติ] (<i>เป็น เหตุ. บ้าง</i>)

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ประพฤติ			
จร	อ	จร	ประพฤติ [วัต. #อาจารย์ ต. สุจิณฺโณ อาจิณฺโณ] ณฺย จริยา ฌมฺมจริยา อาจารย์โย
อธิ-อา-จร	อ	อชฌาจร	ประพฤติผิต, ล้วงเกิน, ละเมิด
อติ-กม	อ เอ	อติกกม-กเม	ก้าวล่วง, ล้วงละเมิด, ล้วงเกิน, เดินผ่าน [ต. อติกกนฺโต ตู. อติกกมม] อ อติกกโม #วติกกโม
จิริ ศัพท์	อายุ	จिरาย	ประพฤติซ้ำ, ซ้ำซ้ำ
ฐุม ศัพท์	อายุ	ฐุมาย	ประพฤติ (ให้เป็น) เพียงดั่งคว้น, ทำตนดั่งคว้น
ปพพต ศัพท์	อายุ	ปพพตาย	ประพฤติ(ให้เป็น)เพียงดั่งภูเขา, ทำตนดั่งภูเขา
สมุทท ศัพท์	อายุ	สมุททาย	ประพฤติ(ให้เป็น)เพียงดั่งสมุทร, ทำตนดั่งทะเล
จิจฺฉิฏฐิ ศัพท์	อายุ	จิจฺฉิฏฐาย	ประพฤติเสียงดั่งจืดๆ, ทำเสียงจืดๆ
บุตฺต ศัพท์	อีย	บุตฺตย	ประพฤติ (ให้เป็น) เพียงดั่งบุตร, ทำตัวเหมือนลูก
พูด บอก กล่าว			
อา-จิกฺข	อ	อาจิกฺข	บอก, กล่าว, แสดง
กถ	ณณ ฌย	กเถ-ถย	กล่าว, แสดง, ชี้แจง, แต่ง [วัต. กถาเปติ เทตฺ. (ไม่วุทธิ) อ ช. กเถสิ กเถสุํ กถยิ กถยีสฺสุ] อ กถา อตถกถา อฏฐกถา ยุ กถนํ
สท-กถ	ณณ ฌย	สากจฺเจ-ฉย (สท>สา; ถ>จณ)	เจรจากัน, สนทนากัน, สากัจฉา อ สากจฉา
อห พฺร	อ	พฺร	บอก, กล่าว [ปโรก. อาห อาหุ อหุ อ ช. อาหํสุ]
วจ	อ	วจ	บอก, กล่าว, แสดง [วัต. วุจฺจติ วุจฺจเร (=วุจฺจนฺติ ใช้ในคาถา) #ปวุจฺจเร กัม.] หิย. อวจ อโวจ อวจํ อ ช. อโวจํ อวจุตถ อโวจุตถ อโวจุมหา ภวิส. วกฺขติ มาน. วุจฺจมานโน กัม. ต. วุตฺโต [ณิ ฆรฺสวาจํ ณฺ วาจโก ตุ วตฺตา ข ทุพฺพโจ สุวโจ ณฺย วากยํ อติวากยํ วชฺชํ อ วโจ วจํ วจิ วจิ- เข้าสมาสแล้ว เอา อ เป็น ฮี ณ วาจา ยุ วจนํ
วจ	ณณ ฌย	วาเจ-จย	บอก, กล่าว, แสดง
วท	อ เอ	วท วเท วชฺช วชฺเช	บอก, กล่าว [ศัพท์. วตฺตพฺโพ ตู. วตฺวา ตํ. วตฺตุ] ณิ ฌมฺมวาที นิคคยฺหวาที มุสาวาที ณ วิวาโท อนุปวาโท
ปฐ	อ	ปฐ	บอก, กล่าว, แสดง

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ภาส	อ	ภาส	บอก, กล่าว, แสดง [อช. #อชณภาสึ อธิ-อ-ภาส] ณี สุภาสิตภาสึ
ภณ	อ	ภณ	บอก, กล่าว, แสดง ณี ฌมภณึ ปิยภณึ พหุภณึ
ภสฺส	ณ ฌย	ภสฺเส-สย	พูดคุย, บ่น, ต่ำ
ชป ชปป	อ	ชป ชปป	บอก, กล่าว, แสดง, กระซิบ
อา-รฺจ	ณ ฌย	อาโรเจ-จย	บอก, กล่าว [อช. อาโรเจสิ อาโรเจสุ อาโรจยิ อาโรจยิสฺ]
อติ-อา-วท	อ	อจฺจวาท	กล่าวล่วงเกิน, พูดล่อลวง, พูดเกี้ยว, พูดยั่วชวน, ร้องเรียก
ทีป	ณ ฌย	ทีเป-ปย	ประกาศ, แสดง (ยุ ทีปนา ทีปนิ การแสดง คำชี้แจง)
ชา	ย	ชาย	กล่าว, ประกาศ, แสดง, ชี้แจง ยุ อพภกฺขานํ
อา-ชา	อ	อกฺขา	กล่าว, บอก, แสดง, ชี้แจง [วัต. อกฺขายติ กัม.] ตุ อกฺขาทา
ปติ-ชา	อ	ปจฺจกฺขา	บอกคืบ [ตฺ. ปจฺจกฺขาย]
ป-กาสุ	อ เอ	ปกาส ปกาเส	ประกาศ, ปราบกฎ, แจ่มแจ้ง
โอ-วท	อ	โอวท	โอวาท ณ โอวาโท
สาสุ	อ	สาส	สอน, อบรม ณย สิโส ติ อนุสิฏฺฐิ ยุ สาสนํ
อนุ-สาสุ	อ	อนุสาส	ตามสอน, พร่ำสอน [ต. อนุสิฏฺฐิ] ณฺจ อนุสาสโก ยุ อนุสาสนํ
วิ-อา-หฺร	อ	พฺยาหฺร	พูด, เล่า
ลป	อ	ลป	พูด ณ ลาโป
วิ-ลป	อ	วิลป	พูดคร่ำครวญ
อา-ลป	อ	อาลป	ร้องเรียก ยุ อาลปนิ
ป-ลป	อ	ปลป	พูดเพ้อเจ้อ
สํ-ลป	อ	สลลป	พูดเจรจาโต้ตอบกัน ณ สลลาโป
อป-ลป	อ	อปลป	พูดผิด
อนุ-ลป	อ	อนุลป	พูดมาก พูดเพ้อเจ้อ
อุ-ลป	อ	อุลลป	พูดโอ้อวด
จฺท	ณ ฌย	โจเท-ทย	โจทย์, ทักท้วง, ตักเตือน
มนต	ณ ฌย	มนเต-ตย	ปรึกษา, พูดอย่างลับๆ [อช. มนเตสิ มนเตสุ มนตยิ มนตยิสฺ]
สํ-อุ-อา-ท-จฺร	อ	สมฺทาจฺร	ประพาดติด้วยดี, กล่าว, ร้องเรียก
สร	อ	สร	ออกเสียง

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ขุส	อ เณ ฌย	ขุส โฆส โฆเส- สย	ออกเสียง, ป่าวร้อง, สรรเสริญ [ต. ฆุฏโฐ #สงฆุฏโฐ] ณ โฆโส นิคโฆโส ปติโฆโส ฃ โฆสนํ โฆสนา
นท	อ เณ ฌย	นท นาเท-ทย	บันลือเสียง
คชช	อ เณ ฌย	คชช คชเช-ชย	ร้องคำราม, ออกเสียง
เรียก เขิญ นิมนต์			
ป-กุส	อ	ปกโกส	เรียกมา [วัต. ปกโกสิตวา; ปกโกสาเปตวา เหตุ.]
นิ-มนต	เณ ฌย	นิมนเต-ตย	เรียกมา, นิมนต์
อา-มนต	เณ ฌย	आमเน-ตย	เรียกมา
อธิ-อิส	อ	อชฌเส	เชื้อเชิญ, อารารณา
อา-ราธ	อ ย	อาราธ อารชฌ	เชื้อเชิญ, อารารณา; ยินดี
ลา อําลา			
อา-ปุจจ	อ	อาปุจจ	ถามโดยเอื้อเฟื้อ; ถามหา; บอกลา, อําลา; ขออนุญาต [ต. อาปุจจ] อ อาปุจจ
อป-โลก	เณ ฌย	อปโลก-กย	มองดู; บอกลา, อําลา; ขออนุญาต; ประกาศให้ทราบ [ต. อปโลกิโต]
ชม ยกย่อง ต่า ช่ม			
โถม	เณ ฌย	โถม-มย	ชมเชย, ยกย่อง, สรรเสริญ
ถุ	อ นา	ถว ถุนา	ชมเชย, ยกย่อง, สรรเสริญ อ สนถโว ติ ถุติ
ป-สํส	อ	ปสํส	ชมเชย, ยกย่อง, สรรเสริญ [ต. ปสํสโถ] อ ปสํสา
วณณ	เณ ฌย	วณณ-ณย	สรรเสริญ; ขยาย, ขยายความ, พรรณนา; ทำสีขาเป็นต้น; พยายาม; แสดง [วัต. #สํวณณติ] อ วณณํ อวณณํ ฃ สํวณณา
อา-กุส	อ	อกโกส	ต่า [อํช. อกโกจฉิ]
ปริ-ภาส	อ	ปริภาส	ต่า
ขุํส	เณ ฌย	ขุํเส-สย	ต่า, ปริภาษ
สป	อ ย	สป สปย สปป	ต่า, สบถ, สาปแช่ง ณ สาโป
ตชช	อ เณ ฌย	ตชช ตชเช-ชย	ต่า, ชู, ช่มชู, คุกคาม [วัต. #สนตชชติ]
นิ-คท	อ ฌหา	นิกคท นิคคณหา	ชู, ช่มชู, ลงโทษ [ต. นิคคยท] ฃ นิคคหณ
นินท (นินท)	อ	นินท	ติเตียน, นินทา อ นินทา
ครท	อ เณ ฌย	ครท ครท-ทย	ติเตียน, นินทา, เกลียด, ชัง ฌย ครายโท

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
โกธ รัก ชอบ เกลียด รังเกียจ อาย			
กูธ	ย	กฤษณ	โกธ, เคือง [ต. กุทโธ] ณ โกอธ ยุ โกอธโน ออกุโธโน
รุจ	ย เณ ฌย	รุจจ โรเจ-จย	ชอบ, ยินดี [ต. รุจิโต] ณิ ฌมมรุจิ
ปิย	อ	ปิย	รัก อ ปิโย
กุกกุจจ ศัพท์	อาย	กุกกุจจาย	เกลียด, รังเกียจ, ประพตติรังเกียจ
คูป	ณ	ชิตุจจ (เทวภาวะ)	เกลียด, รังเกียจ (คูป>คูป>คูป>คูป>ชิตูป>ชิตูป>ชิตูป (แปลงเพราะ ณ ปัจ.))
ลชชี	อ	ลชช	อาย, ละอาย อ ลชชา
หเร	อ	หราย (เอ>อาย)	อาย, ละอาย [มาน. หรายมาโน]
ร้อง ร้องไห้ หัวเราะ ร่าเริง ยินดี			
รุ	อ	รว โร	ร้อง [วัต. #วิรวติ] ณ รโว
รุท	อ	รุท โรท	ร้องไห้, หลั่งน้ำตา [ต. รุณโน; รุณณิ การ~ อช. #ปโรท]
เทว	อ	เทว	ร้องไห้, คร่ำครวญ; เล่น [วัต. #ปริเทวติ]
กนท (กท)	อ เณ ฌย	กนท กนเท-ทย	ร้องไห้, คร่ำครวญ; ร้องเรียก; วุ่นวาย [วัต. #ปกกนทติ]
เค	อ	คาย	ออกเสียง, ขับกล่อม, ร้องเพลง [ต. คีโต]
สั-เค	อ	สงคาย	ชำระ, สะสาง; รวบรวม, จัดสรร, ร้อยกรอง; ซักซ้อม; สวดพร้อมกัน [วัต. สงคายติ ต. สงคีโต] ติ สงคีติ สั-เค ยุ สงคายนา <i>เอ>อาย</i>
หส	อ	หส	หัวเราะ, ร่าเริง [ต. หฏโฐ #ปหฏโฐ] ณ ุ สมปหัสโก ณ หาโส #ปรีหาโส
ชคช	อ	ชคช	หัวเราะ, ร่าเริง
รม	อ	รม	ยินดี [อนิย. รมณิโย ต. รโต [ต. #อภิรมม] กวิ กุณชโร (กุณช-) อ มโนรม ณ อาราโม ติ รติ ยุ อารมณั
มุท	อ	โมท	ยินดี ยุ โมทนา โมทณั ตัท. ตา มุทิตา
ป-มุท	อ	ปโมท	ยินดี อ ปมุโท ณ ปโมโท ยุ ปโมทนา #อนุโมทนา ตัท. ณ ย ปามุชชั ปามุชชั
นนท	อ	นนท	ยินดี, อิ่มใจ [วัต. #อภินนทติ] อ อานนโท อิ นนทิ ยุ นนทณั
ตุส	ย	ตุสส	ยินดี, เอิบอิ่ม [ต. ตุฏโฐ] ณ สนโตโส ติ สนตุมฐิ
สาท	อ	สาท	ยินดี, สบายใจ, เพลินใจ [วัต. #อสุสาทติ] ณ สาโท อสุสาท ณ ุ สาทุ <i>หวาน อร่อย ไพเราะ</i>

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ปรารธนา, ออยาก, ต้องการ			
ฉนท	ณ ฌย	ฉนเท ฉนทย	ปรารธนา, ออยาก, ต้องการ, พอใจ
กมุ	อ ฌ ฌย	กาม กาเม-มย	ปรารธนา, ออยาก, ต้องการ ณ ธมมกาโม หิตกาโม ติ นิกนติ
ปตถ	ณ ฌย	ปตเถ-ถย	ปรารธนา, ออยาก, ต้องการ, ขอ, มุ่งหวัง [มาน. ปตถยมาโน อาน. ปตถยาโน] ยุ ปตถนา
อิสฺ อิจฉ	อ	อิจฉ	ปรารธนา, ออยาก, ต้องการ [ปัญ. #อติจฉล ปรารธนาลวง, โปรต(สัตว์)ข้างหน้า ต. อิกฺฐฺ] ณย อิจฉา อ อปปิจโณ
อาสาส	อ	อาสาส อาลิสฺ อาลิสฺ	หวัง, ปรารธนา
อาลิสฺ (อาลิสฺ)	อ	อาลิสฺ	หวัง, ปรารธนา [วัต. #ปจจาสิสฺติ (ปฏฺ-)]
กช (กช)	อ	กช	หวัง, ปรารธนา, สงสัย, ... ณย ปาฏิกงฺโข ^{C1} อ กชชา
ป-วร	ณ ฌย	ปวาเร-รย	ปรารธนา, ออยากได้; ปวารณา <i>กัต. เหตุกัต.</i>
ปีห	ณ ฌย	ปีเห-หย	ปรารธนา; กระหึ่ม? (<i>ครึ่มใจ, ภูมิใจ, อึมใจ</i>)
ลฺภ	ย	ลฺภ	โลภ, ละโมบ, มักรมาก, ออยาก [วัต. #โอลฺภฺภติ] ณ โลโภ
รณช รณช	อ ย	รช รณช รณช	กำหนด, ย่อม [ต. รตฺโต #วิริตฺโต <i>เบื้องหน้า คลายกำหนด</i>] ณ ราโค รงฺโค #วิริโค ^{C2*}
สํ-อา-รณช	ย	สารชช	กำหนดนัก, ย่อม [ต. สารตฺโต]
นิ-วิท	อ	นิพฺพินฺท	เบื้องหน้า [ต. นิพฺพินฺโน นิพฺพินฺโณ]
คิด รู้ ระลึก นึก จำ พิจารณา สงสัย			
จินต	ณ ฌย	จินเต-ตย	คิด, รู้, นึก [อช. จินเตสิ จินเตสุ จินตยิ จินตยีสฺ] ยุ จินตณํ
ตกก	ณ ฌย	ตกเก-กย	ตรึก ณ ธมมตกโก
สร	อ	สร	ระลึก, นึก; แล่นไป [อนิย. สรณฺนิโย ต. สโต] ตุ สริตา; สาเรตา <i>เหตุ.</i> ณ วิปฺปฏิสาโร ติ สติ ยุ สรณํ
ธา ธร	อ ฌ ฌย	ธธ ธาเร-รย ทธา (<i>เทวภาวะ</i>)	ทรงไว้, ทรงจำ; รองรับ (ตุ ธาตุ ธาตา ณย มารเธยฺย อ วิชฺชาธโร วินยธโร ธมมธโร กาสาวธโร ติปิฏฺกธโร ชุตินธโร ปัสสฺกุลธโร อิทฺธิมยปตฺตจิวฺรธโร อุตฺตมรฺฐปฺธธา (อิตฺถิ) อิ อฺุทธิ (<i>อฺุทก-</i>) ยุ สโมธานํ (<i>สํ-โอ-</i>) ธรณํ
ณ	อ	ณ ฌย (<i>เอ>อาย</i>)	เพ่ง, เพ่งด้วยใจ, พิจารณา, คิด; เผา, ไหม้ เร้าร้อน, สว่าง [ตฺ. ฌายิตฺวา] อ อภิขฺฌมา ยุ ฌานํ
อุ-ณ	อ	อุชฺฌย (<i>เอ>อาย</i>)	เพ่งโทษ, ยกโทษ(ของผู้อื่น)ขึ้นพูด, ตีเตียน, โพนทะนา

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
วิ-เณ	อ	วิชฌาย (เอา>อาย)	(ไฟ) ดับ
ญา	นา	ชานา	รู้ [สัท. ชณญา ภาวิส. ชานิสสติ ญสฺสติ อันต. ชานํ ตัฟ. ญาตพโพ ชานิตพโพ ต. ญาโต ตุ. ญตวา ชานิตวา ชานिय ชายิตวา (นา>ย) ตเว. ญาตเว ตุ. ญาตุ ชานิตุ] ณฺว ชานนโก เกสชชชานนโก ตุ ญาตา รู ธम्मณฺญ มตตณฺญ สพพณฺญ วรณฺญ วทณฺญ กตณฺญ รตตณฺญ ณฺย ญฺเอยโย ยุ ญาณํ #อณฺญาณํ พุชชานํ ตยฺย ญาตยฺย
วิ-ญา	นา	วิชานา	รู้แจ้ง, รู้วิเศษ [ตฺ. วิชานิตวา] รู วิณฺญ ณฺย วิณฺญฺเอยโย #สุวิณฺญฺเอยโย อ สณฺญา ติ วิณฺญตฺติ ยุ วิณฺญาณํ วิณฺญาปนํ วิชานนํ
สํ-ญา	นา	สณฺชานา	รู้พร้อม, รู้จัก, จำได้ [ตฺ. สณฺชานิตวา] อ สณฺญา ยุ สณฺญาณํ สณฺชานนํ
ป-ญา	นา	ปณฺญา (นา>ย)	รู้, ปราบกฎ [วัต. ปณฺญาติ ปณฺญาติ อัช. ปณฺญาติ ต. ปณฺญาโต] อ ปณฺญา ยุ ปชานนํ ^{C1}
อนฺ-ญา	นา	อนฺชานา	อนฺญาต [ต. อนฺญาโต]
อา-ญา	อ	อณฺญา	รู้, รู้ทั่วถึง, บรรลุ, ตรัสรู้ [วัต. อาณาเปติ <i>เหตุ. 'ให้รู้ทั่ว' ส้ง, บังคับ</i> อัช. อณฺญาสิ ต. อาณตฺโต ตุ. อณฺญาติ] ตุ ญาตา อณฺญาตา อ อณฺญา
มน	ย	มณฺญ	รู้, เข้าใจ, สำคัญ, คิด
อติ-มน	ย	อติมณฺญ	ดูถูก, ดูหมิ่น
มน	โอ	มโน	รู้, รู้จัก, บรรลุ, ตรัสรู้ ติ มติ สารมติ
สํ-มน	โอ	สมมโน?	รู้พร้อม ... [ต. สมมโต] ติ สมมติ
วิท	อ	วิท	รู้, รู้แจ้ง [วัต. #ปฏิ(นิ)เวเทติ <i>เหตุ. 'ให้รู้'=บอก</i> ตัฟ. เวทิตพโพ] ณฺ กตเวทึ รู โลกวิทฺว สพพวิทฺว ณฺย วิชชา #อวิทฺวา ยุ เวทนา
พุธ	ย	พุชฺฌ	รู้, ตรัสรู้, ตื่น [ต. พุทฺโธ อาน. #อภิสมพุทฺธาโน ตุ. สมพุชฺฌิย] ตุ พุชฺฌิตา ข พุทฺทพฺโพ อิ โพธิ ติ พุทฺธิ ยุ พุชฺฌนํ
มุน	นา	มุนา	รู้, ตรัสรู้; นิ่งอยู่ อ โมนํ อิ มุนิ
อุป-ธรร	เณ ฌย	อุปธาเร-ธรร	ใคร่ครวญ, พิจารณา
อา-วช	อ ฌย	อาวชช อาวชเช-ชย	ใคร่ครวญ, พิจารณา
มาน	ส	วิ-วิมฺส (<i>เทว ภาวะ</i>)	ไตร่ตรอง, ทดลอง, พิจารณา, ไต่สวน (มาน>มาน>มามาน>มีมาน>วิมาน>วิมฺ (แปลงเพราะ ส ปัจ.))
นิ-สม	เณ ฌย	นิสาเม-มย	ใคร่ครวญ, พิจารณา, แลดู, ฟัง [ตฺ. นิสम्म]
สํ-อส	อ	สมมส	พิจารณาด้วยดี, พิจารณาโดยชอบ

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
		(ส>สมมา>สมม)	
ปฏิ-ส-ขา	ย		พิจารณา [ต. ปฏิสขา ปฏิสงขา ปฏิสงขาย]
อนุ-วิท	อ		พิจารณา [ต. อนุวิจจ]
อว-อิภข	อ	อเวภข	พิจารณา [ต. อเวภขีย]
ส-อว-อิภข	อ	สมเวภข	พิจารณา [ต. สมเวภขีย สมเวภขียาน]
ปติ-วิ-อิภข	อ	ปจจเวภข	พิจารณา [ต. ปจจเวภขีย]
ปฏิ-ส-จ-อิภข	อ	ปฏิสณจิกข	เห็นพร้อมเฉพาะ, พิจารณาเห็น
กขิ กงข	อ	กงข	สงสัย, หวัง, प्रारธना, ... นฺย ปาฏิภังโฆ ^{c2}
สงก (สกี)	อ	สงก	สงสัย; กลัว, สะดุ้ง; ไป, ถึง, บรรลุ
ส-ส	อ	สสย	สงสัย
หลง ลืม			
มุห	ย	มุยห	หลง [ต. มุหโห มุฬโห] ณ โมโห
มุส	ย	มุสส	ลืม [ต. มุฏโฐ วัต . #ปมุสสติ ต. #ปมุฏโฐ]
มท	ย	มชช	เมา, ประมาท, เลินเล่อ [ต. #ปมตโต ต. #ปมชช] นฺย มชช ณ ปมาโท
มุจจ	อ	มุจจ	หลง, เป็นลม, สลบ, แน่ใจ
ลุก	อ	ลูก โลก	หลง [วัต . #ปโลเกติ เหตุ. 'ให้หลง' แปลเป็น กัตตุ. ว่า หลอกล่อ]
ถาม ฟัง ได้ยิน เขียน			
ปุจจ	อ	ปุจจ	ถาม [ต. ปุฏโฐ] อ ปุจจา ย ปุจจณ
ปณห	อ	ปณห	ถาม [วัต . #ปริปณหติ]
สุ	ณ ณา	สุโณ สุณา	ฟัง, ได้ยิน [วัต . สุณาติ สุโณม; สุขยติ สุขยติ <i>กัม</i> . สาวาติ เหตุ. อช . อสโสสิ อสโสสุ #อนุสาเวสิ เหตุ.; อสโสสิตถ; อสโสสี อสโสสิมหา ตวนตุ . สุตวา ต. สุโต; สาวีโต สาวาปีโต เหตุ <i>กัม</i> . ต. สุตวา ตุ. โสตุ] ณ ธรรมสสาวิ นฺย สวาโก สาวิกา ตุ โสตา ติ สุติ ย สวาน ธรรมสสวาน
ปฏิ-สุ	ณา	ปฏิสุณา	ฟังตอบ, ตอบรับ, รับฟัง, รับคำ, รับรอง [วัต . ปจจสสุณาติ อช . ปจจสโสสิ ต. ปฏิสุโต ต. ปฏิสุณิตวา]
สุ	ส	สุสุสุ	ปรารถนาจะฟัง, อยากฟัง
อว-ธา	อ	โอทท	ฟัง [วัต . (โสตุ) โอททติ ต. โอหิโต]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
วิ-สห	อ	วิสห	รับคำ
ลิข	อ	ลิข	เขียน; ทำให้บาง (กลิ้ง, ชัด, ชูด)
คนถ	ณ ฌย	คนถ-ถย	แต่ง, เรียบเรียง, ร้อยกรอง
รจ	ณ ฌย	รเจ-จย	ทำ, จัดแจง, แต่ง, เรียบเรียง, รจนา
คณ	ณ ฌย	คณ-ณย	นับ, คำนวณ
ลุป	ย	ลุป	ลบ, ลบออก, ไม่เห็น, ไม่ปรากฏ [ต. ลุตโต]
มา	อ ย นา โอ	มา มาย มินา มินโน	รัก, ทะนุถนอม; นับ, ชั่ง, เปรียบเทียบ [ต. นิमितต์] ตุ มาตา อ ปฏิมมา ปติมา ณ มตตา ยู มานํ ปมาณํ ปริมาณํ อุปมานํ

ดู เห็น

โอ-โลก	ณ ฌย	โอโลเก-กย	มองดู, เห็น
ทิส	อ	ทิสส	เห็น, ปรากฏ
ทิส	อ	ปสส	เห็น, ดู [วัต. ทิสสติ กัม. สัต. ทกฺเขมฺ อยฺยาม>เอมฺ ุทฺย. อทฺทส อทฺทสํ อชฺ. อทฺทสํสุ อทฺทสาม (อทฺทลิมฺหา) ภาวิส. ทกฺขติ อนฺนฺย. ทสฺสนฺนฺโย ตัพ. ทฺฐุทฺโพ ต. ทิฏฺฐุ; ตฺ. ทิสฺวา ทิสฺวาน ตฺ. ทฺฐุจฺ] ุณิ ุภยทสฺสี ุปรวชฺชานุปสฺสี ข ทฺททฺโส สฺทฺททฺโส สฺทฺสฺโส ตฺ ทิฏฺฐิ ุยฺ ทสฺสนํ อาริ ุภยทสฺสาวี สทฺททฺสฺสาวี
อิกฺข	อ	อิกฺข	เห็น, ดู, ฟัง, พิจารณา อ #อุปกฺขา
อนฺตร-ธา	อ ย	อนฺตรธาย	ไม่เห็น, ไม่ปรากฏ, อันตรธานไป [ต. อนฺตรหิตโต]
มิล	อ ฌ ฌย	มิล มิเล-ลย	หลับตา [วัต. #นิมิลติ]
อุ-มิล	อ	อุมมิล	เปิดตา, ส้มตา
มิส	อ	มิส	หลับตา [วัต. #นิเมสฺติ นิมมสฺติ]
อุ-มิส	อ	อุมมิส	เปิดตา, ส้มตา
ป-สุ	อ	ปสว	ประสบ, พบ, เห็น

แสดง

ทิส	ณ ฌย	เทเส-สย	แสดง (นามธรรม), กล่าว, สวด [ภาวิส. เทเสสฺสติ] ณฺวฺ เทสโก ุณมฺเทสโก ุภตฺตฺเทสโก มคฺคฺเทสโก ุยฺ เทสฺนา ุณมฺเทสฺนา
ทิส	ณ ฌย	ทสฺเส-สย	แสดง (รูปธรรม) [อชฺ. ทสฺเสสิ ทสฺเสสุํ ทสฺสยิ ทสฺสยีสฺสุ ต. ทสฺสฺโต กัม.] ุณิ ุวชฺชทสฺสี
อุ-ทิส	อ ฌ ฌย	อุทฺทิส อุทฺทเทเส-สย	แสดงขึ้น [ปัญฺ. อุทฺทิสฺตุ ตฺ. อุทฺทิสฺติวา อุทฺทิสฺสิ; อุทฺทิสฺส ‘เงาะจง’ ใช้เป็นกริยาวิเสสนะ]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
นิ-ทิส	อ ย	นิททิส นิตส	ชี้แจง, แสดง, อธิบาย; อ้าง, อ้างถึง [ต. นิตทัญญู นิตสสิโต] ยุ นิตสสนั
อป-ทิส	อ ย	อปทิส อปทิส	แสดงอ้าง, อ้าง, กล่าวอ้าง, ชี้แจง [ต. อปทิสิตวา] อ อปทิสเณ ณ อปทิสเณ ยุ อปทิสนั

ปรากฏ

วิ-สุ	อ	วิสุ	ปรากฏ, มีชื่อเสียง [ต. วิสุโต]
ปาตุ-ญ	อ	ปาตุภา	ปรากฏ, มีปรากฏ, ปรากฏชัด [อช. ปาตุภา]
ปาตุ-ร-หุ	อ	ปาตุโร	ปรากฏ, มีปรากฏ, ปรากฏชัด [อช. ปาตุโร]
ป-ญา	นา	ปญญา <i>(นา>ย)</i>	รู้, ปรากฏ [วัต. ปญญาติ ปญญาติ อช. ปญญาติ ต. ปญญาโต] อ ปญญา ยุ ปชานนั ^{c2}

ศึกษา เรียน

ทม	ณ ฌย	ทเม-มย	ทรมาน, ฝึก [ต. ทนโต] ณ หตถิมโก กุลทมโก ณ ทมโม อ ทโม
สิกข	อ	สิกข	ศึกษา อ สิกขา ยุ สิกขนั
อธิ-อิ	อ	อชฌาย	ศึกษา, เล่าเรียน, อ่าน, สาระยาย [วัต. อธิเต <i>ไม่พบใน ไตร.</i>]
อธิ-อิ	อ	อธีย อธีย อธีย <i>(อิ>ย)</i>	ศึกษา, เล่าเรียน, อ่าน, สาระยาย [วัต. อธียติ อธียามิ อณต. อธียนโต มาน. อธียมานโน ต. อธียิตวา]
คห	ณหา	คณหา	เรียน, เล่าเรียน [ต. #อชคณหิตวา] ยุ #อชคณหิ อชคณหิ
สั-ณ	อ	สชฌาย <i>(เอ>อาย)</i>	สวด, สาระยาย, ท่อง อ สชฌาย
ปริ-ยต			เล่าเรียน [ต. ปริยตโต] ติ ปริยตติ
ปริ-ย-อาป	อุณา	ปริยาปุณา	เล่าเรียน ยุ ปริยาปุณนั

แผ่ เปล่ง

ผร	อ	ผร	แผ่ไป
ตน	โอ	ตโน ตนุ	แผ่ไป, ขยาย
นิ-ฉร	อ	นิฉร	(เสียง, รัศมี) เปล่งออก, (สายฟ้า) แลบ, (ลิ้น) แลบออก <i>อกมม.</i>
นิ-ฉร	ณ ฌย	นิฉฉาเร-รย	เปล่ง (เสียง, รัศมี), แลบ (ลิ้น) <i>สกมม.</i>

ข้าม ผ่าน ขึ้น ลง ตก

ตฺร	อ	ตฺร	ข้าม, ผ่าน, กลิ้ง [ต. ตินโน] อ เวสสนตโร
อุ-ตฺร	อ	อุตฺตร	ข้ามขึ้น, ข้าม, ขึ้น [ต. อุตฺตติโน]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
โอ-ตร	อ	โอตร	ข้ามลง, ลง, โฉบลง [ต. โอตินฺโณ] ยุ โอตรณ์
รุห	อ	รุห	ขึ้น, งอก, ปรากฏ, เกิด [ต. รุฬโห] อ สิโรรุโห ยุ โรหณ เทโวโรหโน #อภิรุหณ
อา-รุห	อ	อารุห-โรห	ขึ้น, งอก [ต. อารุฬโห ตู. อารุฬห วัต. #อภิรุหติ]
อว-รุห	อ	โอโรห	ลง, โฉบลง [วัต. #ปัจโจโรหติ ตู. โอรุฬห]
คาหุ	อ	คาห	กวน, คน (ธาตุนี้ไม่มีการซ้อน ค)
อชิ-โอ-คาหุ	อ	อชฺโณคาห	หยั่งลง, จมลง, โฉบลง, เข้าไป [ต. อชฺโณคาฬโห]
โอ-กม	อ	โอกกม	ก้าวลง, หยั่งลง [ตู. โอกกมม]
ปต	อ	ปต	ตก, ล้ม, (ครรภ์) แท้ง [วัต. ปาเตติ เหตุ. ต. ปาติโต เหตุกัม. วัต. #ปปติ] ณิ ปาณาติปาตี
อุ-ปต	อ	อุปต	กระโดดขึ้น, บินขึ้น, เหาะขึ้น ยุ อุปตนิ
อภิ-อุ-คม	อ	อพภุคฺคม	บินขึ้น, เหาะขึ้น, (ชื่อเสียง) ฟุ้งขจรไป/โด่งดัง [เฉพาะ อัช . อพภุคฺคณฺณิ ต. อพภุคฺคโต]
อชิ-อุ-ปต	อ	อชฺฌุปต	ตกลง, โฉบลง [ต. อชฺฌุปตโต]
ภสฺส	อ	ภสฺส	พลัดตก, พลาด, เคลื่อน, หล่น, ล้ม, หัก; รุ่งเรือง, ส่องสว่าง [ต. ภฏฺฐุ]
ลงฆ (ลฆิ)	อ เณ ฌย	ลงฆ ลงฆเ-ฆย	กระโดด, เหาะ, เเหิน, ลอยไป [วัต. #อุลงฆติ]
ลอย จม			
วห	ย	วุฬห	ลอย, นำไป [ต. พาหิโต พาฬโห] อ สุขาวโห (สุข-อา-) หิตาวโห ณ วาโห ยุ วหนํ วาหนํ
ปลุ	อ	ปลว	ไป, ลอยไป (ในน้ำ)
ปลว	อ	ปลว	ไป, ลอยไป (ในน้ำ)
นิ-มุชช	อ	นิมุชช	จม, จมลง, ดำลง, ดำน้ำ [ต. นิมุคฺโค]
ลิต	อ	ลิต	ปล่อย; ติด, ชุ่มชื้น; หลง; หุง, ต้ม, นึ่ง; จม [วัต. โอสาทิ เหตุ. 'ให้จมลง' ต. สินฺโน 'ชุ่ม'] อ กุสิโต (กุฉิต-ลิต ลบเหลือ ก)
นำไป นำมา นำออก (นี่ นำคน-สัตว์; หร นำสิ่งของ ...)			
นิ นิ	อ	เน นย	นำไป [วัต. นียติ กัม. ต. นิโต ตู. เนตฺวา] ณ วุ นายโก-ยิกา โลกนายโก ตุ เนตา ณ ย เนยโย เวเนยโย อ นโย วินโย ติ ภวเนตติ ยุ นยณํ - จิตฺเตน นียติ โลกโก.
อา-นิ	อ	อาเน-นย	นำมา [ต. อาনীโต]
อป-นิ	อ	อปเน	นำออก

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
หฺร	อ	หฺร	นำไป [วัด. หฺรธาเปติ เหตุ. (ไม่วุทธิ) ต. หฺโต-โฏ] ณฺย หฺริโย ยฺ รฺโซหฺรณฺ
อภิ-หฺร	อ	อภิหฺร	นำไป [ต. อภิหฺโต-โฏ ตฺ. อภิหฺญจฺ อภิหฺริตฺ]
อา-หฺร	อ	อาหฺร	นำมา [ต. อาหฺโต-โฏ] ณฺ อาหาโร
โธ-หฺร	อ	โธหฺร	นำลง ปลงผมหนวด [วัด. โธหฺรธาเปติ เหตุ. (วุทธิ)]
นิ-หฺร	อ	นิหฺร	นำออก, ขับไล่ (ใช้กับคนได้)
ป-อช	อ	ปาเช	ขับ, ต้อน, ไล่
อป-หฺร	อ	อปหฺร	นำไปทิ้ง, ฉวยเอาไป
หฺร	ส	ชิตฺส ชิตฺส (เทวภาวะ)	ปรารถนาจะนำไป, อยากนำไป (หฺร>หฺร>หิหฺร>ชิตฺร>ชิตฺ/ชิตฺ)
วหฺ วุหฺ	อ	วหฺ	นำไป, เจริญ, เพิ่มขึ้น [ต. วุหฺโห]
อา-วหฺ	อ	อาวหฺ	นำมา
อา-ภม	อ		นำมา [ต. อาภโต-โฏ]
ทิ้ง สละ ละ เว้น			
ชิป	อ	ชิป	ทิ้ง, ขว้าง, โยน; ไถ, จาม [วัด. ชิปาเปติ เหตุ. (ไม่วุทธิ)] อ จิตตฺกเขโป ^{C1*}
ฉชช	ณฺ ณฺย	ฉชชเท-ชย	ทิ้ง, ขว้างทิ้ง [ต. ฉชชติโต] ณฺจฺ กจฺวรจฉชชโก-ชิกกา
ฉุภ	อ	ฉุภ	โยนทิ้ง, นำออก, ขับไล่ [ต. ฉุภโต ฉุภโธ]
จช	อ	จช	สละ, บริจาค [ต. จชโต] ณฺ จาโค อติปริจาโค ยฺ จชนฺ
วิ-สชช	อ	วิสชช	สละ, แบ่งปัน; แก่/ตอ (คำถาม) [วัด. #นิสชชชติ อุสชชชติ] ยฺ วิสชชชนา
รห	อ ณฺ ณฺย	รห รหะ-หย	สละ, ทิ้ง
ป-หา	ย	ปหียย ปหีย ปหาย	ละ, สละ, ทิ้ง, ปล่อย; เสื่อม, เลว [ต. ปหิโน ตฺ. ปหาย #โอหาย] ติ ชานิ #ปฺริหานิ
หา	อ	ชห ชหา (เทวภาวะ)	ละ, สละ, ปล่อย ; เสื่อม, เลว (หาหา>ชหา>ชหา) [ตฺ. หิตฺวา ชหิตฺวา] อ สพฺพณฺชโห
อุชณ	อ	อุชณ	สละ, ละ, ทิ้ง
วชชี	อ ณฺ ณฺย	วชช วชเช-ชย	เว้น, สละ, แบ่งปัน [วัด. #ปฺริวชชชติ] ณฺย ปพฺพชชชา
สร	ณฺ ณฺย	สเร-รย สาระ-รย	ตัดไป, ละ, ทิ้ง; ขยาย, พิสดาร
ป-สร	ณฺ ณฺย	ปสาระ-รย	เหยียด (มือ, แขน)

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
นุท	อ	นุท	ซัดไป, ขว้าง, ทิ้ง, ขจัด, บรรเทา [วัต. #วิโนทติ ปนุทติ อปนุทติ]
ส่งไป			
เปส	ณ ฌย	เปเส-สย	ส่งไป [ต. เปสโต]
ปท	ณ ฌย	ปาเท-ทย	ส่งไป [ต. ปทิตโต ตัพ. ปาเทตพโพ]
ป-หิ	ณ ฌย	ปทิน ปทินา	ส่งไป [ต. ปทิตโต]
อุ-ยุช	เอ	อุยโยเซ	ส่งไป [ต. อุยโยชิตโต]
รวม รวบรวม			
สั-หฺร	อ	สั-หฺร	รวบรวม, ย่อ
สั-คห	ณหา	สงคณหา	สงเคราะห์, รวบรวม อ สงคโท
จิ	นา	จินา	ก่อ, สัมสม อ #สนุนิจโย อัจจโย ปริจโย
ขอ			
ภิกข	อ	ภิกข	ขอ รู ภิกขุ อ ภิกขา
ยาจ	อ	ยาจ	ขอ ณ ยาจโก
วร	ณ ฌย	วาเร	ขอ, ต້องการ
ให้ ได้ ลัก			
ทา	อ	เท ททา (เทว ภาวะ)	ให้ (ทา>ทาทา>ททา) [วัต. ทชชติ ทมมิ ทมม; ทียติ ทียติ <i>กัม</i> . สัต . ทชชเยย ทชชชา ทชชฺ ทชชฺ ทีย . อททา อทท อัช . อททาสี อททสู ภวิส . ทสสตี มาน . ททมาโน ตัพ . ทาทพโพ ต . ทินโน; <i>ใช้ในสมาส แปลงเฉพาะศัพท์ -ทตโต -ทตติโย</i> <i>-ทตติโก: พุทธทตโต ~ทตติโย ~ทตติโก - เทว~ สกภ~ ภิกขุ~ ตู. ทตวา]</i> ณิ อทินนาทายี ณ ุ ทายโก อนุนทายโก-ยิกา (อา>อาย) ตุ ทาทา ณ ย เทยย์ อ อายุโท พลโท ปุรินทโท ณ ทาโย ทานทาโย ทาย์ ยุ ทาน์
ปฏี-ทา	อ	ปฏีเท	ให้กลับ, ให้คืน
ปริ-วิส	อ	ปริวิส	ให้/ถวาย/เลี้ยง อาหาร, อังคาส (คำชมร)
นิ-ยต	ณ ฌย	นียยาเท-ทย (ต>ท)	มอบให้, แลกเปลี่ยน (คัมภีร์ฝ่ายศาสนาแปลง ต เป็น ท ส่วนคัมภีร์ฝ่ายโลกียะไม่แปลงเป็น ท)
ปฏี-ปท	ณ ฌย	ปฏีปาเท-ทย	มอบให้, จัดหาให้, จัดแจง, ให้สำเร็จ, บันดาล
โอ-นุท	ณ ฌย	โอโณเช-ชย (น>ณ; ท>ช)	อุทิศ, ให้; ล้าง, ชำระ [วัต. โอโณชยาม อัช . โอโณเชสิ] ยุ โอโณชน์

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ลก	อ	ลก	ได้ [อักษ. อลตถ (=อลท) อลตถ (=อลท) ภาวิส. ลจจติ ตัพ. ลททโพโพ ต. ลทโท ตุ. ลทธา ลทท ตุ. ลทฐิ] ข ทุลลโก สุลโก ญย ลพโก ฌ ลาโก ติ ลทฐิ
ปฏิ-ลก	อ	ปฏิลก	ได้เฉพาะ, กลับได้
วิท	อ	วิวิท	ได้, ประสบ; พิจารณา; ยินดี
จฺร	ณ ฌย	โจเร-รย	ลัก, ขโมย [อักษ. โจเรสิ โจเรสุ โจเรยิ โจเรยิสฺ] ตฺ โจเรตา ฌ โจโร
เถน	ณ ฌย	เถเน-นย	ลัก, ขโมย
อว-หฺร	อ	อวหฺร	ลัก, ขโมย ฌ อวหาโร

จับ รับ ถือ

คห	ณหา	คณหา	ถือเอา, จับ, รับ [วัต. คณหาติ คณหติ; คยหติ กัม. อักษ. อคณหิ คณหิ อคคเหสิ คณหิสฺ; อคาหยิ ฌย เหตุ. ภาวิส. คเหสสติ ตฺ. คเหตฺวา; อคคเหตฺวา/อคคณหิตฺวา (น-) ตฺ. คเหตฺ] ฌวฺ คาทโก ฌย คยหิ อ เคหิ วิคคโห ฌ คาทโ ปตตคคาทโ รชชคคาทโ รสมิคาทโ องกฺสคคาทโ ฆริ ฌ คหณฺ คณหณฺ
อุ-คห	ณหา	อุคคณหา	หยิบ, หยิบขึ้น, ยกขึ้น [ตฺ. อุคคเหตฺวา; อุคคหาเปตฺวา เหตุ.]
ป-คห	อ ฌหา	ปคคห ปคคณหา	ถือ, จับ, ประคอง, ยกย่อง, สนับสนุน, อุดหนุน [ตฺ. ปคคยห] อ ปคคโ ฌ ปคคหณฺ
ปฏิ-คห	ณหา	ปฏิคคณหา	รับเฉพาะ, รับประเคน
อา-ทา	ย	อาทีย	ถือเอา, ยึดถือ [ตฺ. อาทาย อาทียิตฺวา อาทียิตฺวา #ปริยาทาย อาณ. อนุปาทียาโน (น-อุป-) อ #อุปาทา
สํ-อา-ทา	ย	สมาทีย	ถือเอา, ยึดถือ [ตฺ. สมาทาย สมาทียิตฺวา]
สํ-อา-ทา	ณเป เหตุ.	สมาทเป	ให้ถือเอา แปลให้เป็นกัตตุวาจก ในความหมายว่า ‘ชักชวน’ [ตฺ. สมาทเปตฺวา ต. สมาทปิโต] ฌวฺ สมาทปโก
สํ-อา-ทย	เอ	สมาทเป (ย>ป)	ชักชวน [ต. สมาทปิโต] ฌวฺ สมาทปโก
อา-มส	อ	อามส	จับต้อง, ลูบคลำ [ต. อามฏฺฐุ]
ปรา-มส	อ	ปรามส	จับต้อง, ลูบคลำ, ยึดมั่น [ต. ปรามฏฺฐุ] ฌ ปรามาโส
ฉุ-ป	อ	ฉุ-ป	ถูกต้อง, สัมผัส [วัต. #อจฺฉุ-ปติ]
ผุ-ส	อ	ผุ-ส ผุ-ส	ถูกต้อง, สัมผัส [ต. ผุ-สฺ ตฺ. ผุ-สฺ] ฌ ผุ-ส
หน	อ		จรต, ชน, กระทบ [ตฺ. อาหจฺจ #อฺพหจฺจ ปฏิหณฺญ อฺหจฺจ ฌอนฺชัน]
สํ-ปฏิ-อิ-สุ	อ	สมปฏิจฺจ	รับ, รับพร้อม

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ลา	อ	ลา	ถือเอา ณฺว มหุลโล

อนุเคราะห์ ช่วยเหลือ

อนุ-คห	ณฺหา	อนุคฺคณฺหา	อนุเคราะห์, ช่วยเหลือ
อุป-ณฺมก (ถฺก)	อ	อุปณฺมก อุปต ณฺมก	ช่วยเหลือ, ทำให้มั่นคง, อุดหนุน, อุปถัมภ์, ค้ำจุน, สนับสนุน [ดู. อุปตณฺมกิตฺวา]

ใส่เข้า เก็บ ถอน เอาออก

ป-ชฺย	อ	ปกฺชฺย	ใส่, ใส่เข้า [ดู. ปกฺชิตฺโต]
นิ-ชฺย	อ	นิกฺชฺย	เก็บ [ดู. นิกฺชิตฺโต]
อา-วห	อ	อพฺพห	ถอน; นำมา [ดู. อพฺพหฺย] ณ อาวาโห อาวาหฺ (มฺจฺล) #วิวาหฺ (มฺจฺล)
ปฏฺิ-สม	ณฺ ณฺย	ปฏฺิสฺมาเม-มย	เก็บรักษา, ยึดครอง [ดู. #สํสฺมาเมตฺวา] ยฺ ปฏฺิสฺมาเม

ดึง ลาก จุด ชัก ยก

นิ-กทฺม	อ	นิกฺกทฺม	ดึงออก, ลากออก
อา-กทฺม	อ	อากทฺม	ดึงออก, ลากออก, จุด, ชัก
อณฺจ (อนฺจ)	อ	อณฺจ	ดึง, ลาก, จุด, ชัก
อุ-ชฺย	อ	อุกฺชฺย	ยก, ยกขึ้น [ดู. อุกฺชิตฺโต]
อา-รฺพ	ณฺ ณฺย	อาโรเป-ปย	ยก, ยกขึ้น [ดู. อาโรปีโต] ยฺ อาโรปนํ
วิ-โอ-รฺพ	ณฺ ณฺย	โวโรเป-ปย	ยกลง; ปลงลง [ดู. (ชีวิตา) โวโรเปติ <i>ปลงลงจากชีวิต =ฆ่า</i> ดู. โวโรปีโต] ยฺ โวโรปนํ
โอ-ตร	ณฺ ณฺย เหตุ.	โอตาเร-รย	ให้ข้มลง (=ยกลง)

เหยียบ ทับ ตี ฆ่า ทำร้าย เบียดเบียน

อา-กม	อ	อกฺกม	เหยียบ, ย่ำ [ดู. อกฺกนฺโต]
มถ มตฺถ	อ	มถ มตฺถ มเถ	รบกวน, ทำให้วุ่นวาย, ย่ำยี
มทฺท	อ	มทฺท	เหยียบ, ย่ำ, ย่ำยี, ขย่ำ [ดู. มตฺโต]
โอ-มทฺท	อ	โอมทฺท	เหยียบลง, ขย่มลง ...
ป-หฺร	อ	ปหฺร	ประหาร, ทับ, ตี (สิ่งมีชีวิต) [ดู. ปหฺโต]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ปุถุ	ณ ฌย	ปุถุถย โปเถ-ถย	ประหาร, ทูบ, ตี [วัต. #นิบโปเถติ]
กุฏ	ณ ฌย	โกฏฐ-ฎย	ตอก, ต้ำ, ตี, ทูบ, บุ, เคาะ; ตัด, เกี้ยว, ปั่น [วัต. #อาโกฏฐติ]
โกฏฐ	อ ฌย	โกฏฐ โกฏฐฎย	ตอก, ต้ำ, ตี, ทูบ, บุ, เคาะ; ตัด, เกี้ยว, ปั่น
हन	อ	हन	ฆ่า, เบียดเบียน, กำจัด [วัต. หนญติ กัม.; วธติ วธติ (หน>วธ); วธติ เหตุ.; ฆาเตติ (หน>ฆาต); ฆาเตติ ฆาตยติ เหตุ. สัต. ฆาตเย ฌย ปัจ. เหตุ. ต. หโต ตู. หนตวา วธิตวา ฆตวา ฆาเตตวา ตฺ. หนตฺ) ณี ปาณฆาตี ปรูปฆาตี ญว ฆาตโก โคฆาตโก โจร ฆาตโก หัสฆาตโก ตู หนตา วชฌตา รู วฐ ฌย วชโณ ฌ วโร อนุปฆาโต ยุ อาฆาตนํ
ท	ณ ฌย; นา	ทโน ทุณา ทุนา	เบียดเบียน อ อุปทโว
हन	ย	हनญ	เบียดเบียน, กระทบกระทั่ง [วัต. หนญติ กต.]
หีส (หีส)	อ ฌย	หีส หีส-สย	เบียดเบียน ญว อหีสโก (น-)
ปีฬ	ณ ฌย	ปีฬ-ฬย	เบียดเบียน, บีบคั้น, ฆ่า
ฆฎ	ณ ฌย	ฆฎฎย	เบียดเบียน, เบียดเสียด, รวมกัน
พาธ	อ	พาธ	ห้าม; ทำลาย, ฆ่า, เบียดเบียน อ อาพาโธ
พุนธ (พุนธ)	ณ ฌย	พุนธ-ธย	เบียดเบียน ฌ ปลิวโธ (ปริ-)
เหฐ	อ	เหฐ	เบียดเบียน, บีบคั้น [วัต. #วิเหฐติ]
ตุท	อ	ตุท	แทง, เสียบ; ชน, ครอบงำ, ทำอันตราย [วัต. #อภิตุทติ ต. #อภิตุณโน]
วิธ	ย	วิชฌ	แทง, เสียดแทง [ต. วิทโธ ตู. วิทธา]
ปฎิ-วิธ	ย	ปฎิวิชฌ	แทงตลอด [ต. ปฎิวิทโธ ตู. ปฎิวิทธา]
รุช	ย	รุชช	แทง, เสียดแทง; เป็นโรค, เจ็บป่วย ฌ โรโค
ทุส	ย	ทุสส	ไม่ชอบใจ, ทำลาย, ประทุษร้าย [ต. ทุสฺส] ฌ โทโส ปโทโส
อป-ราร	ย	อปรชฌ	ประทุษร้าย, ฆิต

ฆ่า: ฆาเตติ วธติ (หน), หีสติ, มาเรติ ให้ตาย, ชีวิตา โวรโรเปติ ปลงลงจากชีวิต,
ปาณํ อติปาเตติ ยังชีวิตให้ตกลง, ชีวิตกขยํ ปาเปติ/ปาปิโต ให้ถึงความสิ้นชีวิต

ตัด เจาะ ทำลาย แดก เสื่อม

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ลู	นา	ลูนา ลูนา	ตัด, เกี่ยว [ต. ลูโน] ยุ ลวนน์ โลณ
กนุต	อ	กนุต	ตัด, ผ่า, เชือด, ควัก; กรอด้าย, ปั่นด้าย
ผล ผฝ	ณณ	ผาเล-ลย	ตัด, ผ่า
เว	อ	วย วาย	กรอด้าย; ให้เหยี่ยวแห้งไป; สรรเสริญ; ส้ารวม ณ วายู วาโย ตนตวาโย
กุต	อ	กุต	ตัด, ต่า ...
จ	นา	จนา	กำจัด, ทำลาย
จัส	ณณ	จเส-สย	กำจัด, ทำลาย
ทุต	ณณ	ทุตเส-สย	กำจัด, ทำลาย, ประทุษร้าย ณ ว กุลทุตโก กุฎิทุตโก
ทล	อ ณณ	ทล ทาเล-ลย	ทำลาย, แดก [วัต. #ปทาเลติ]
ภิท	อ	ภินท	ทำลาย, ต่อย, ตัด <i>สภมม.</i> [ต. ภินโน] ตุ เกตตา
ภิท	ย	ภิชช	แดก; ต่างกัน ออกมม. [ต. ภินโน วัต. #ปภิชชติ] อ #ปฏิสมภิทา ณ เกโท สีสเกโท
ผล	อ	ผล	แตกสลาย; ทำลาย; สำเร็จ, เผล็ดผล
มุลล	อ	มุลล	บาน, เผยออก, แดก, ทำลาย, สลาย [ต. มุลลิต]
มุณ	อ ณณ	มุณ โฝณฺเณ-ณย	บาน, เผยออก, แดก, ทำลาย, สลาย; สะบัด, พรบ [ต. มุลโล] ยุ โฝณฺณ <i>ปรบ(มือ)</i>
ภณช	อ	ภณช	หัก, ผ่า, ทำลาย [ต. ภคโค ภณฺฐ] ณ ภคโค ภงโค
ภช	อ	ภช	แบ่ง, จำแนก; คบ, เสพ ณ ย ภาคโย ณ สวิภาโค ติ ภตติ วิภตติ ยุ ภชน
ภาช	ณณ	ภาช-ชย	แจก, จำแนก ณ ภาค ติ วิภตติ
นส	ย	นสส	ฉิบหาย, พินาศ [วัต. นาสติ นาสยติ <i>เหตุ. ต. นนฺฐ; นาสิตี เหตุกัม.</i>] ณ ว กปฺปวินาสโก ณ วินาโส
ลี	อ ย	ลย ลาย ลีย	ละลาย, พินาศ, ย่อยยับ [วัต. #วิลียติ]
เฉ	อ	ฉว	ตัด, ฉีก, ขาด, ทำลาย [ต. ฉตวา]
ฉิท	อ	ฉินท	ตัด, บั่น, แบ่ง, ผ่า, ทอน, ชิง <i>สภมม.</i> [วัต. #สณฉินทติ ต. ฉินโน ต. อจฉินทิ อ-ฉิท] ณ สนฺธิจเฉที
อา-ฉิท	อ	อจฉินท	ตัด, ชิง <i>สภมม.</i> [ต. อจฉินโน ต. อจเฉชชิ อา-ฉิท-ย]
สั-อุ-ฉิท	อ	สมุจฉินท	ตัดขาด ... <i>สภมม.</i>
อุ-ฉิท	อ	อุจฉินท	ตัด, ขจัด <i>สภมม.</i> [วัต. อุจฉิชชติ กัม. ต. อุจฉินฺฐ ‘อันเขาทั้ง, อันเป็นแดน’]
ฉิท	ย	ฉิชช	ขาด, ทะลุ, แดก, สลาย ออกมม. [วัต. #ปจฉิชช; ต. ฉินโน]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
			อ ฉิทฺทํ ช่อํ ฉิทฺท ฌ ฉเฑโฑ ปริจฉเฑโฑ ฃ ฉิซชน
ฉิทฺท	ณ ฌย	ฉิทฺทเท-ทย	เจาะ, เป็นรู, เป็นโพรง
ฉเฑ	ณ ฌย	ฉเฑเท-ทย	ตัด, ผ่า ... ฃ ฉเฑหนํ
ชี	ย	ชีย	สั้น, เสื่อม, หมัด; อยู่, อาศัย [วัต. เขเปติ เทตฺ. ต. ชีโณ] ฌ ขโย ปริกขโย ธนภขโย
ชูด ไถ ไส			
กส	อ	กส กสฺส	ไถ, เสือก, ไส [วัต. กสาเปติ เทตฺ. (ไม่วุทธิ)] ต. กฏฺโฐ] ฌวู กสโก กสสโก อี กสิ
ชน	อ	ชน	ชูด, เจาะ, ไช [วัต. ชนาเปติ เทตฺ. (ไม่วุทธิ) ต. ขโต] ฌวิ #สงฺโซ (สฺ-) ตฺ ชตฺตา
ตจจ	อ	ตจจ	ถาก, ไส, ทำให้บาง ฌวู ตจจโก
ลิข	อ	ลิข	เขียน; ทำให้บาง (กลิ้ง, ชัด, ชูด)
คด งอ			
อิลฺข	อ	อิลฺข	งอ, คู้เข้า [วัต. #สมมิขติ, สมมิขติ]
กฏ	อ	กฏ	คด, โค้ง, งอ, โกง, บิด; ตัด เกี้ยว, ปั่น ^{C1}
ภุข	อ	ภุข	คด, งอ, (งู) ขด [ตฺ. #อาภุขิตฺวา (นัง) คู้(บัลลังก์)]
ครอบงำ กตชี			
อภิ-ภู	อ	อภิว	ครอบงำ [ต. อภิวโต ตฺ. อภิวุย] ฌวิ อภิว #สหพภิว
ป-สท	อ ย	ปสท ปสยท	กตชี, ช่มเหง [ตฺ. ปสยท] ฌย ปสยโท
สำเร็จ			
กปฺป	อ ฌ ฌย	กปฺป กปฺเป-ปย	สำเร็จ, กำหนด, ถึง, บรรลุ; ทำ, คิด, นึก...; ตัด, โกง
ติร	ณ ฌย	ติเร-รย	ทำ(กิจ)สำเร็จ ฃ สนฺติรณํ
สิจฺ	ย	สิขณ	สำเร็จ [ต. สิทฺโธ] ติ สมฺทฺธิ
สาธ	อ ย	สาธ สาธย	สำเร็จ [วัต. สาธติ เทตฺ.]
สํ-อิธ	ย	สมิขณ	สำเร็จ
สํ-ปท	ย	สมปชช	ถึงพร้อม, สำเร็จ, สมบูรณ์ [วัต. สมปาเทติ เทตฺ. ต. สมปตฺโต สมปนฺโน; สมปาทีโต เทตฺกัม.] อ สมปทา ติ สมปตฺติ
นิ-ฐา	อ	นิฐฐา	ตั้ง, ตั้งลง, สำเร็จ, จบ [ต. นิฐฐิตฺ]
นิ-ปท	ย	นิปฺปชช นิปฺผชช	ถึงพร้อม, สำเร็จ, สมบูรณ์ [วัต. นิปฺปาเทติ เทตฺ. ต. นิปฺปนฺโน นิปฺผนฺโน] ติ นิปฺปตฺติ นิปฺผตฺติ

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
อว-โส	ย	อวสย	จบลง, สำเร็จลง, สิ้นสุดลง [ต. อวสโต วัต. #ปรีโยสาเปติ เหตุ.] ณ อวสาโย ยุ อวसानํ โอสานํ ปรีโยसानํ
เจริญ สว่าง รุ่งเรือง มั่นคง			
วฑฒ	อ	วฑฒ	เจริญ, งอกงาม, เติบโต, เพิ่มขึ้น [วัต. วฑฒเตติ เหตุ. ตู. วฑฒเตตวา เหตุ. ต. วุฑโฒ] ติ วุฑฒิ
รุจ	อ	โรจ	รุ่งเรือง, งดงาม [วัต. #วิโรจติ] อิ รุจि ธรรมรุจि ยุ โรจโน วิโรจโน
ชุต	อ เณ ฌย	โชต โชเต-ตย	สว่าง, รุ่งเรือง, โพลง ยุ โชตโน
ทิป	ย	ทิปป	สว่าง, รุ่งเรือง, โพลง; ร้อน, ไหม้ [ต. #อาทิตโต] ณ ทีโป ปทีโป <i>ประทีป, โคมไฟ</i> ทีโป <i>ทวีป</i> ติ ทิตติ <i>ความสว่าง</i> รุ่งเรือง
ภู	เณ..ณาปย เหตุ.	ภาเว-วย ภาวาเป-ปย	(ทำให้)เจริญ-มี-เป็น, อบรม(จิต) [ต. ภาวิต เหตุกัม.]
ภา	อ	ภา ภาย	สว่าง, รุ่งเรือง, แจ่มแจ้ง [วัต. #วิภาติ วิภายติ ปภาติ ปฏิภาติ ต. วิภาโต] กวิ #ปภา
ภาส	อ	ภาส	สว่าง, รุ่งเรือง; พุด ยุ ภาสโน
ชล	อ	ชล	สว่าง, รุ่งเรือง, บริบูรณ์; คม; ห้วนไหว [วัต. (อคคิ) ชาเลติ เหตุ. #(อคคิ) ปชชลติ]
พห	อ	พห	เจริญ, มั่นคง [ต. พาฬโห]
พรุห	อ	พรุห	เจริญ, ประเสริฐ ปัญญา . พรุหย ฌย เหตุ. หิ ปัญ.] ม พรหมา
ผายี	อ	ผาย	เจริญ, เพิ่ม [ต. ผาโต ผีโต] ยุ เผโณ ติ ผาติ
ถิร	อ	ถิร	มั่นคง กราบ ไหว้ บูชา นอบน้อม เคารพ สักการะ
วณฑ	อ	วณฑ	ไหว้ [ต. อภิวณฑิ] ณวุ วณฑโก ยุ วณฑนํ
อภิ-วที	เณ ฌย	อภิวาเท-ทย	กราบไหว้, อภิวาท, สรรเสริญ
นมสส	อ	นมสส	น้อมไหว้
นม	อ	นม	น้อม, นอบน้อม
โอ-นม	อ	โอนม	น้อมลง, ก้มลง [วัต. โอนมาเปติ เหตุ. (ไมวุทธิ) ต. โอนโต]
วิ-อติ-นม	เณ ฌย เหตุ.	วิตินาเม-มย	(ยังกาล) ให้น้อมไปล่วงวิเศษ, ให้เวลาผ่านไป เหตุ.
อุป-นม	เณ ฌย	อุปนาเม-มย	น้อมเข้าไป, นำเข้าไป, น้อมถวาย
มาน	อ เณ ฌย	มาน มาเน-นย	บูชา, นับถือ อ มาโน <i>ความถือตัว</i> ยุ มานนํ มานนา
ปุษ	เณ ฌย	ปุเช-ชย	บูชา ณวุ อจริยปุชโก ปติปุชิกา (อิตถิ) อ ปุชา

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
อป-จาย	อ	อปจาย	บูชา, นั้บถื่อ, เคารพ ณิ อปจายี วุฑฒาปจายี ติ อปจิติ ยุ อปจายนั อปจายนา
ยช	อ	ยช	บูชา, บูชาเทพ, เช่นสรวง [ต. ยัญโธ] ณ ยาโค ยุ ยชนั
หุ	อ	หฺว ชุโห (เทว ภาวะ)	บูชา (หฺว>ชุ>หุ>ชุโห) ยุ หวนั #อาหุนั
สั-กร	โอ	สกกโร	ทำโดยดี, สักการะ [ต. สกกจจ #อธิกัจจ]
ครุ-กร	โอ	ครุกโร	ทำให้หนัก, เคารพ

เกิด

ชน	ย	ชาย	เกิด [ต. ชาโต ตุ. ชนิตวา; ชเนตวา <i>เหตุ. (ไม่วุทธิ)</i>] กวิ อตรโซ กมฺโซ วาริโซ อณฺโซ ชลโซ อนุโซ ทวิโซ ณฺว ชนโก ชนิกา ตุ ชนตุ (<i>แจกอย่าง ครู</i>) อ ชโน ติ ชาติ
วิ-ชน	ย	วิชาย	คลอด (ลูก) [ต. วิชาโต <i>กัต. (ซึ่ง)</i>]
สั-ชน	ย	สณชาย	เกิด, เกิดพร้อม, เกิดดี, เกิดเอง [ต. สณชาโต]
สุ	อ ย	สุ สูย	คลอด (ลูก), ให้เกิด, เกิด, ประสูติ [วัด. #ปสวติ ต. ปสูโต]
อณฺช	อ	อณฺช	ออก (ไข่)
อุ-ปท	ย	อุปฺปชช	เกิดขึ้น [วัด. อุปฺปาเทติ <i>เหตุ. อัช.</i> อุทปาติ <i>อุ-ท-อ-ปท-ย-ฮิ</i> ต. อุปฺปนโน; อุปฺปาติโต <i>เหตุกัม.</i> ตุ. อุปฺปชช] ตุ อุปฺปชชตา ณ อุปฺปาโท ติ อุปฺปตติ ยุ อุปฺปชชนั
อุ-ปท	ย	อุปฺปชช	เกิดขึ้น, ปรากฏขึ้น; เข้าถึง [วัด. อุปฺปชชเร (=อุปฺปชชนติ ใช้ในคาถา)] ยุ อุปฺปชชนั
นิ-วตฺตุ	อ	นิพฺพตต	เกิด, บังเกิด [วัด. นิพฺพตตติ; นิพฺพตเตติ <i>เหตุ.</i> อัช. นิพฺพตติ ต. นิพฺพตโต ตุ. นิพฺพตติตวา; นิพฺพตเตตวา <i>เหตุ.</i>]
สั-ญ	อ	สมภว	เกิด, ปรากฏ; มีอยู่, เป็นอยู่; เจริญ อ สมภโว ยุ สมภวนั

เกิด: ปฏิสนธิ คณฺหาติ ถือปฏิสนธิ

มี เป็น (กิริยา ‘มี’ ในภาษาบาลี เป็นอักษรมกิริยา)

ภู	อ	ภว	มี, เป็น [อนิย. ภวนิโย ต. ภูโต; ภาวิโต <i>เหตุกัม.</i> ตุ. ภวิตวา; ภาเวตวา <i>เหตุ.</i>] กวิ สยฺภู สยมภู สพฺพาภภู อภภู ณิ วิภาวี ตุ ภวิตา #อภภวิตา อ ภโว ปภโว อตตสมภโว ณ ภาวो วิภโว ติ สมภูติ วิภูติ ยุ ภวานั ภาวนา
หุ	อ	โห	มี, เป็น [อัช. อโหสิ อเหสุ; ตุ. หุตวา <i>สมานกาล.</i>]
ป-หุ	อ	ปโห	เพียงพอ, มีพอ, มีมาก, ‘มีทั่ว’; เจริญ [วัด. นปฺโหติ (น-) ต. ปหฺโต ปหฺโต] อ ปหฺโก (<i>ก สกัตถะ</i>) ยุ ปโหนโก (<i>ก สกัตถะ</i>)

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
อส	อ		มี, เป็น [วัต. อตถิ สนฺติ; อสิ อตถ; อมฺหิ อสมฺ; อมฺห อสม ปฺยฺ . อตถฺ สนฺตฺ; อาหิ อจฺจ อตถ; อมฺหิ อมฺห ทฺยฺ . อาสฺตถ สฺต . อสฺส อสฺสฺ; อสฺส อสฺสถ; อสฺสํ อสฺสาม; ลฺยา ลฺยฺ; ลฺยํ อฺช . อาสฺ อาสฺ; อาสิ อาสฺตถ; อาสฺ อาสฺมฺหา]
วิท	ย	วิซช	มี [วัต. #สฺวิซชติ]

เป็น ตาย แก่

ชีว	อ	ชีว	เป็นอยู่, มีชีวิตอยู่ [ต. ชีวฺตํ ชีวฺติ] ณิ รมฺมชฺวี ช พุชฺชิวํ สฺชิวํ
อา-สส	อ	อสฺสส	หายใจ [วัต. #ปฺสฺสสติ]
มร	อ	มร	ตาย [วัต. มฺยฺยติ มฺยฺยติ (มฺร>มฺยฺย มฺย) มาน . มฺยฺยมาโน มฺยฺยมาโน ต. มฺโต; มารฺโต มารฺาปฺโต <i>เหตุกัม.</i>] ณฺว หตฺถิมารโก ณ มาโร ยฺ มรณํ
จ	อ	จว	เคลื่อน, ตาย [ต. จฺโต] ติ จฺติ ยฺ จวณํ
ชฺร	อ	ชฺร	เก่า, แก่, คร่ำคร่า [ต. ชฺณฺณ] อ ชฺรา)

ตาย: กาลํ กโรติ, กาลกโต ทำกาลละ, ชีวตฺกขฺยํ ปาปฺณมาติ ถึงความสิ้นชีวิต

เกลี้ย โปรย หว่าน กระจาย

ผุ	นา	ผฺนา	ผิด, โปรย, รอย
วป	อ	วป	หว่าน, ปลุก; ทอ; โคนศฺรชฺ [ต. วฺตฺโต] ณฺว วาปโก ณฺย วปโป ณ วาโป ยฺ วปนํ
รฺป	ณณ ณย	โรเป-ปย	หว่าน, ปลุก; ยก [ต. โรปฺโต] ยฺ โรปนํ
กฺร	อ	กฺร	เรียราย, เกลี้ย, โปรย, เกลื่อน [ต. กฺณฺณ]
สํ-กฺร	อ	สํกฺร	เรียราย, เกลี้ย, ... ปะปน [ต. สํกฺณฺณ]
สํ-ภฺท	อ	สํภฺท	เรียราย, ปะปน, เกลื่อนกล่น [ต. สํภฺทโน]
โอ-กฺร	อ	โอ-กฺร	โปรยลง, หว่าน, ทำให้เรียราด
วิ-ป-กฺร	อ	วิป-กฺร	เกลื่อนกล่น, กระจัดกระจาย [ต. #ปฺกฺณฺณ]
สํ-สชฺช	อ	สํสชฺช	ปะปน, เจือปน, เกี่ยวข้อง, คลุกคลี อ สํสคฺโค ณ สงฺโค

รด ราว เปี้ยก แห้ง

วสส	อ	วสส	(ฝน) ตก, รด, โปรย อ วสฺสํ วสฺโส ติ วฺฏฺฐิ
อติ-วสส	อ	อติวสส	ร้ว
ลิจ	อ	ลิจ	รด, ราว, เท, ไหลออก ... [ต. ลฺจิตฺโต]
ป-ชฺร	อ	ปชฺร ปคฺชฺร	รด, ราว, เท, ไหลออก, พรหม ... ยฺ ปคฺชฺรณํ

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
สนท	อ	สนท	ไหลออก [วัต. #วิสสนทติ อภิสสนทติ] อ นิสสนโท
สุ	อ	สว	ไหลไป; ให้เกิดขึ้น; เป็นใหญ่
อณช	อ	อณช	หยอด, ทา, เจิม; ปราภฏ; เจือปน; เว้น
กิลิต	ย	กิลิตย กิลิตช	เปียก, ชื้น, ชุ่ม, ชุ่มชื้น [ต. กิลินโน]
ติม	อ เณ ฌย	เทม เตเม-มย	เปียก, ชื้น, ชุ่ม, ชุ่มชื้น [ต. ตินโต]
มิเล	อ	มิลาย	เหี่ยวเฉา, อับแสง [ต. มิลาโต]
สุส	ย	สุสส	แห้ง, เหี่ยว, ผอม, ชุบซิด [ต. สุกโก สุกโช]
สุกข	อ	สุกข	แห้ง, ไม่สนใจ, ไม่ตั้งใจ [วัต. สุกขาเปติ เหตุ. ตาก(จิวร) ต. สุกโก สุกโช]

ห้าม ปิด กั้น บัง เปิด นุ่งห่ม

วร	อ เณ ฌย	วร วาเร-รย วเร-รย	ปิด, กั้น [วัต. #อวารติ] ฌย นินวารโย ทุนนินวารโย
วิ-วร	อ เณ ฌย	วิวร วิวเร-รย	เปิด [วัต. วิวราเปติ เหตุ. (ไม่วุทธิ)] ต. วิวโร
นิ-วร	เณ ฌย	นิวาเร-รย	ห้าม, กั้น ฌย นินวารณิ นินวารณิ #ทนต์วารณิ
ปริ-วร	เณ ฌย	ปริวาเร-รย	กั้นรอบ, แวดล้อม [ต. ปริวุโต] ฌย ปริวาโร
รุช	อ เอ	รุช รุชธิ รุชธิ รุชเช รุชโธ	ปิด, กั้น, ห้าม [ต. รุชโธ]
ถก	อ เณ ฌย	ถก ถเก-กย	ปิด, กั้น, กระทบกระทั่ง
ฉท	เณ ฌย	ฉาทะ-ทย	มุง, บัง, ปิด กั้น, ปิดบัง [ต. ฉนโน วัต. #ปฏิฉทาเทติ]
อา-ฉท	เณ ฌย	อจฉาทะ-ทย	นุ่งห่ม, ปกปิด
นิ-วส	เณ ฌย	นิวาเส-สย	นุ่งห่ม [ต. นินวโต] ฌย นินวาโส
ปริ-ธา	อ	ปริธา ปริทท	นุ่งห่ม
ป-อา-ร-อุป	อ	ปารูป	ห่ม ฌย ปารูปนั
ปิ-ธา	อ	ปิธา ปิทท	ปกปิด, ห่อหุ้ม, ปิด, กั้น [วัต. ปิททาเปติ เหตุ. (ไม่วุทธิ) ต. ปิททิตโต ปิททิตโต ต. ปิธาย]
อปิ-ธา	อ	อปิธา อพิทท	ปกปิด, ห่อหุ้ม, ปิด, กั้น [ต. อพิททิตโต อพิททิตโต]
กุษช	อ	กุษช	คว่ำ, คว่ำลง, คว่ำหน้า, ก้มหน้า [วัต. #นิกุชชติ]
อุ-กุษช	อ	อุกุษช	หงาย, หงายขึ้น

สำรวม ระวัง

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
สํ-วร	อ เณ ฌย	สํวร สํเว-รย	สํรวม, ระวัง, ปิด, กั้น อ สํวโร ยุ สํวรณํ
สํ-ยมุ	อ	สํยม สํยจจ	สํรวม, ช่มอินทรี [ต. สํยโต] อ สํยโม สณญโม
ขมภ (ขภ)	อ	ขมภ	ข่มไว้, ปิดกั้น, ขัดขวาง; ค้ำจุน [ต. #วิกขมภเตวา] ณ #วิกขมภโก ขมภโก <i>ไม้ค้ำ, ผู้ค้ำจุน</i> ยุ #วิกขมภณํ

ผูก ร้อย ติด

พนธ	อ	พนธ	ผูก, พัน, มัด, รัด [ต. พนฺโธ พทฺโธ]
ลี	ณฺ	ลีโณ	ผูก, พัน, รัด
สํ-นห	ย	สนนยห	ผูก, สวม (เกราะ) [ต. สนนทฺโธ ตฺ. สนนยห] ยุ #อุปนยหนํ
เวฐ	อ เณ ฌย	เวฐ เวฐฺ-ฐย	ผูก, พัน, รัด [ต. เวฐฺเตวา วัต . #นิพเพฐติ]
วู	ณา	วูณา	ร้อย
ลมพ (ลพ)	อ	ลมพ	เหนี่ยว, แขนง, ห้อย, คล้อง [วัต . #วิลมพติ <i>ยึดเหนี่ยว, ห้อย ... อวลมพติ พิงพา, ห้อย ...</i>]
ลค	อ	ลค ลคค	ติด, ข้อง, เกี่ยวข้อง, แขนง, คล้อง [ต. ลคฺโค]
สชช	อ	สชช	ติด, ข้อง, ไม่คล่อง [ต. สจฺจฺโฐ] ณ อุปสคฺโค
ลิว	ย	ลิวพ	เย็บ

ประดับ ตกแต่ง

ปิลนธ (ปิลธิ)	อ	ปิลนธ	ประดับ, ตกแต่ง
มณฺช (มจ)	อ เอ	มณฺช มณฺช	ประดับ, ตกแต่ง ยุ มณฺชณํ
ภูส	อ เณ ฌย	ภูส ภูเส-สย	ประดับ, ตกแต่ง ยุ #วิภูสนํ

ปล่อย พัน

มุจ	อ	มุจ	ปล่อย, แก้, ถอด <i>สกมม</i> . [อัช . โมจยิ <i>ยุ อาคม</i> ภวิส . โมกฺขติ ต. มุตฺโต #โอมุกโก]
มุจ	ย	มุจจ	หลุด, พัน ออกมม. [ภวิส . โมกฺขติ ต. มุตฺโต] อ โมกฺโข วิโมกฺโข ติ วิมุตฺติ ตุ โมเจตุ 'ให้พัน' =ปล่อย, เปลื้อง

อยู่ อาศัย

วิ-หฺร	อ	วิหฺร	อยู่, อาศัย [อัช . วิหฺลสิ] ณิ สุขวิหฺริ ณ วิหฺโร
วส	อ	วส	อยู่, อาศัย [ภวิส . วจฺจติ ตฺ พ. วตถพพฺ ต. วุตฺถอ #นิวุตฺถอ] ณิ สวตฺถิวาสี ทิสาวาสี
อธิ-วส	อ	อธิวส	อยู่ทับ, อยู่อาศัย, สิ่ง, สิ่งสถิต [วัต . อธิวาเสติ <i>เหตุ</i> . รับ (<i>คำ/นิมนต์</i>), <i>อดกลั้น</i> ต. อธิวตฺถอ อธิวุตฺถอ <i>กัต. กัม. เหตุกัม.</i>]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
อธิ-อา-วส	อ	อชฌาวส	อยู่ครอบครอง
ปฐวิ-วส	อ	ปฐวิวส	อยู่, อาศัย
อา-วส	อ	อาวส	อาศัยอยู่, อยู่ครอง ณ อาวาโส #สวาโส ถ อาวาสโส

ฉาบ ทา เปื้อน ย้อม

ลิป	อ	ลิป	ฉาบ, ทา, ลูบไล้
มกข	อ ณ ฌย	มกข มกเข-ขย	ทา, ลูบไล้, ลบหลู่
รณช รนช	อ ย	รช รณช รนช	ย้อม, กำหนด [ต. รตโต] ยุ รชนิ ^{C1*}

เผา ไหม้ ต้ม หุง สุก

ปจ	อ	ปจ	หุง, ต้ม, ปรง (อาหาร), เผา, ไหม้ <i>สกมม</i> . [วัต. ปจจติ <i>กัม</i> ; ปจาเปติ <i>เหตุ. (ไม่วุทธิ) มาน</i> . ปจจมาโน <i>กัม</i> . ต. ปกโก] อ นิปโก ณ ปาโก
ปจ	ย	ปจจ	สุก <i>อกมม</i> . [ต. ปกโก] ณ วิปาโก ปริปาโก
ตป	อ ย ณ ฌย	ตป ตปป ตปเป-ปย	ร้อน, เปร้อร้อน, เผา; อ้อม, เอ็บอ้อม [วัต. #สนตปปติ ต. ตตโต] ณิ อาตาลี อ อาตาลี ณ อาตาลี อาตาลี
ตป	อ	ตป	สะดุ้ง, กลัว; เป็นใหญ่ [วัต. #อตุตปติ โอตตปปติ] อ โอตตปป
ฌป	อ ณ ฌย	ฌป ฌาเป-ปย	เผา, ไหม้ [วัต. ฌาเปติ <i>กัต. เหตุกัต</i> . ต. ฌตโต ฌาโม; ฌาปีโต <i>เหตุกัม</i> . ตู. ฌาเปตวา <i>กัต. เหตุกัต</i> .]
ฌม	อ	ฌม ฌาย (<i>เอ>อาย</i>)	เผา, ไหม้, เปร้อร้อน, สว่าง; เฟ้ง, คืด [ตู. ฌายิตวา]
ทท ทท	อ	ทท ทท	ไหม้, (อันไฟ) เผา [วัต. ททติ <i>มาน</i> . ททมาโน <i>กัม</i> . ต. ททโตม]
ป-กฤ	อ	ป-กฤ	เดือด, เดือดพล่าน [ต. ป-กฤโต]
วส	ณ ฌย	วส-สย	อบ, ร่ม (<i>ทำให้มีกลิ่นหอม</i>) ณ วาโส

ชำระ กวาด ล้าง อาบ สะอาด บริสุทธิ์

ส-มชช	อ	สมมชช	ปัด, กวาด, ขัด, ถู, นวด
ปริ-มชช	อ	ปริมชช	ปัด, กวาด, ขัด, ถู, นวด, ลูบ, คล้า
โรว	อ	โรว	ล้าง
ป-ชล	ณ ฌย	ป-ชลา-ลย	ล้าง, บ้วน(ปาก), ชำระ
ปฺลณ	อ	ปฺลณ ปฺลช	เช็ด, ถู, ชำระ, กวาด

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
สุธ	ย	สุขุณ	หมดจด, บริสุทธิ์, สะอาด [วัต. โสเธติ โสธยติ เหตุ. 'ให้หมดจด' โสธาเปติ โสธาปยติ เหตุ. 'ให้ชำระ' ต. สุทุธ; โสธิตี เหตุ. 'ให้หมดจด'] ติ สุทธิ #วิสุทธิ ยุ สุขุณณ์
สุจ	อ เอ	สุจ สุเจ	สะอาด, หมดจด; แสดง, ไป, เป็นไป ณ โสโก ยุ โสจัน
ปุ	อ นา	ปว ปุณา	ชำระ, สะอาด, หมดจด ณ วุ ปาวโก
นุหา นหา	ย	นุหาย นหาย	อาบ [วัต. นหาเปติ เหตุ. (ไม่วุทธิ)] ยุ นหานัน
ฉิส	อ	ฉิส	สี, ฤ, บด

เชื้อถื่อ เลื่อมใส ผ่องใส เศร้าหมอง ชุ่นมัว

สฺ-ธา	อ	สนธา สททท	เลื่อมใส, เชื้อถื่อ; เชื่อมต่อ อิ สนธิ
ป-สท	อ	ปสิท	ไม่มีมลทิน, หมดจด, ผ่องใส [วัต. ปสาเทติ เหตุ. ต. ปสนโน]
ป-สท	ณ ฌย	ปสาเท-ทย	ยินดี, เลื่อมใส [วัต. ปสาเท-ทยติ กัด. เหตุ. กัด.] ณ ปสาโท
โอ-กปป	อ	โอกปป	จัดแจง; ทำให้สำเร็จ; ไว้วางใจ, เชื้อถื่อ ยุ โอ(ก)กปปนา
เท	อ	ทย	รักษา, ป้องกัน; หลับ; ชำระ; ดูหมิ่น [วัต. #นิตททยติ โวททยติ ตู. ปรีโยทาเปตวา] อ ทยา #นิตทา ยุ #โวทานัน โวทาปนัน
กิลิส	ย	กิลิสส	เศร้าหมอง, เปียดเปียน, แผลผา [ต. กิลิฐุ]
ลุนถ (ลฺถิ)	อ	ลุนถ	เศร้าหมอง, ชุ่นมัว, เปียดเปียน, เตือดร้อน

รักษา คุ้มครอง เลี้ยง

รกข	อ	รกข	รักษา ณิ วาจานุรกขี ณ วุ รกขโก-ชิกา #อารกขโก วิสาณุรกขโก ตุ รกขิตา ข ทุรกโข ยุ รกขณัน
पाल	ณ ฌย	पाल-ลย	รักษา ณ วุ ปาลโก โคपालโก ธนपालโก ปเวณิปาลโก ตุ ปาลยิตา ณ ทวารपालโ อพยยานपालโ
กิต	ณ	ติกิจจ (เทวภาวะ)	รักษาโรค, เยียวยา; ฐู; ปรารภณา; อยู่; สงสัย (กิต>กิต>กิกิต>ติกิต>ติกิจ (แปลงเพราะ ฌ ปจ.)) อ #วิจิกิจจา
คูป	อ	โคป	คุ้มครอง, ปกครอง, รักษา [ต. คุตโต] ณ วุ สุสานโคปโก ณ โคโป ติ คุตติ อินทริยคุตติ
ภร	อ	ภร	เลี้ยงดู; นำไป [ต. ภโต-ภฺว ภจโจ] ตุ ภตตา ข ทุภภโร สุภโร ณ ย ภาริโย อ มาตาเปติภโร อตตภโร ติ ภติ ยุ ภรณัน

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ปฐ	อ ย น ณ ฌย	ปฐ ปฐส ปฐนา โปเส-สย	เลี้ยงดู ณฺ มาตุโปสโก
ชคค	อ	ชคค	ประคอง, ประคับประคอง, ปฏิบัติ, ซ่อมแซม [วัต. #ปฏิชคคติ] ณฺ วิหารปฏิชคคโก
ชนะ แพ้			
ชิ	อ	เช ชย	ชนะ [ตวนตฺ. ชิตวา ตาวี. #วิชิตาวี ต. ชิตฺ ตู. ชิตวา] กฺ มารชิตฺ ตฺ เซตา อ ชโย วิชโย ยฺ ชยณํ
ชิ	นา	ชินา	ชนะ [อช. อชินิ #ปฏิชินาติ ตู. ชินิตวา เซตวา]
ปรา-ชิ	อ	ปราเช ปราชย	แพ้ [ต. ปราชิตฺ] อ ปราชโย)
ยุธ	อ ย	โยธ ยุชฌ	รบ, สู้ [ต. ยุทฺโร #ปยุทฺโร] ตฺ ยุชฌิตา
เล่น			
กีฬ	อ	กีฬ	เล่น ณฺ สหปัสกีฬโก
ทิว	ย	ทิพพ	เล่น อ เทโว
กุมาร	อ ฌณ	กุมาร กุมาร-รย	เล่น อ กุมารโ กุมารโก
แสวงหา			
คเวส	อ ฌณ	คเวส คเวเส-สย	แสวงหา, ค้นหา ณิ ปารคเวสี
อิส	อ	เอส	แสวงหา, ค้นหา [วัต. #ปริเยสตี ปริ-ย-อิส] ยฺ เอสนา อนเอสนา เอสนํ อนเอสนํ
อาจ สามารถ กล้า กลัว			
สก	โอ	สกโก (ซ้อน ก)	อาจ ณฺ สกกา
สก	อุณา	สกกฺอุณา (ซ้อน ก)	อาจ [สัต. สกฺกฺอุณฺย อช. อสกฺชิ (ก>ช; ซ้อน ก) กวิส. สกฺกฺอิสตี กาล. อสกฺกฺอิสตี ตู. สกฺกฺกฺอุณา]
วิ-สห	อ	วิสห	อาจ, กล้าหาญ, ปฏิญญา [วัต. #อุสสหตี]
ภี	อ	ภาย	กลัว [ต. ภีโต ตู. ภายิตวา] ณ ภยํ เภรวโ รุ ภีรุ ภีรุโก
ภีส	อ	ภีส	กลัว [วัต. ภีสาเปตี เหตุ.] ยฺ ภีสนํ ความกลัว, นำหวาดเสียว
ภมภ	อ	ภมภ	กลัว, หวั่นไหว, หวาดเสียว
วิชิ	อ ย	วิช เวช วิชช	กลัว, หวั่นไหว, หวาดเสียว [วัต. #สัเวชตี สัวิชชตี อุพพิชชตี]
อุ-สงก (สกี)	อ	อุสสงก	กลัว, หวาดกลัว [วัต. #ปรัสงกตี]
ตส	ย	ตสส	กลัว, หวาดกลัว, สะดุ้งกลัว ณ ตาโส

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ชื่อ ขาย ตีราคา			
กี	นา	กีนากีณา	ชื่อ [วัต. กีนาคีณาตี] ณฺ กยโก
วิ-กี	นา	วิกกีณา วิกกีณา	ขาย
อคข	อ	อคข	มีค่า, มีราคา [วัต. #อคขมาเปติ เหตุ. ตีราคา]
ไหว สั้น			
จล	อ	จล จลจล (เทวภาวะ)	ไหว, ห้วนไหว, สั้น
จูป	อ	จูป โจป	ไหว, ห้วนไหว, สั้น, โงก (ง่วง) [อันต. จปลายนโต จูป-ล-อาย อู>อ] ยู โจปนั อล จปโล อู>อ 'คนกลับกลอก'
อิณช	อ	อิณช	ไหว, ห้วนไหว, งอ, คู้เข้า [วัต. #สมิณชติ สมิณชติ]
อิร	อ	อิร	ไหว, ห้วนไหว
กปิ กมป	อ	กมป	ไหว, ห้วนไหว ณฺ #อนุกมปโก โลกานุกมปโก อ กมปา ยู กมปนั
วิธ	อ เณ ฌย	เวธ เวธ-ธย	ไหว, ห้วนไหว; เบียดเบียน
กูป	ย	กูปป	กำเรียบ, สะเทือน, โกรธ, พิณาศ [ต. กูปโต] ณ โกโป
ชุก	อ เอ ย นา	โชก โชเก ชุกช ชุกชานา	ห้วนไหวอย่างรุนแรง [ต. โชเกตวา วัต. #สชุกชติ สงชุกชติ สชโชกชติ สงชโชกชติ]
เป็นไป หมุนไป			
วตต	อ	วตต	เป็นไป, เป็นอยู่, เลี้ยงชีวิต; หมุนไป; เลี้ยงดู, รับผิดชอบ; ห้าม [วัต. วตเตตวา เหตุ.] ติ วตติ ชีวิตวตติ #ปวตติ
อติ-วตต	อ	อติวตต	เป็นไปล่วง, (น้ำ) ล้น
วฏฏ	อ	วฏฏ	หมุน, กลิ้ง; ควระ ออกมม. [วัต. วฏฏติ (หิน)กลิ้ง, วฏฏติ ให้(หิน)กลิ้ง วฏฏาเปติ (ใช้คน)ให้(หิน)กลิ้ง เหตุ. ต. วฏฏติ (หิน)ถูกให้กลิ้ง เหตุ.กม.]
ภม	อ	ภม	หัน, หมุน [ต. ภนโต]
กำหนด ระบุ			
องก (อกิ)	อ เณ ฌย	องก องเก-กย	กำหนด, หมายถึง, เป็นเครื่องหมาย
ลกข	เณ ฌย	ลกข-ขย	กำหนด [วัต. #สลลกขติ]
วิ-อว-ฐูป ถป	เณ ฌย	ววฐูป-ปย ววตถ-ปย	กำหนด, หมายถึง, ตั้งลงไว้ [ววฐูป เวตถเป ววฐูปาเป เวตถาเป เหตุ. (ไม่วุธิ)]

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ปริ-อิ	อ		กำหนด [ตฺ. ปริจจ]
นิ-ยมุ	อ	นิยม นียจจ	ตัดสิน, วินิจฉัย, กำหนด; ประพฤติ [ต. นียโต] อ #วินิจฉัยโย
สั-ธา	อ		หมายเอา [ตฺ. สนธาย ใช้เป็นกิริยาวิเสสนะ]

สงบ สงัด หลีกเร้น

สมุ	อ ย	สม สมม	สงบ, ระวัง, ทำความเพียร [ต. สนโต วัต. #วุปสมเมติ วิ-อุ-สม เหตุ.] ติ สนติ ยุ สมโน กลหุปสมนั
ปฏิ-ป-สมภ	อ	ปฏิปตสมภ ปฏิปตสมภ	สงบ, ระวัง
วิ-วิจ	อ ย	วิวิจ วิวิจจ	สงัด, โดดเดี่ยว, ปลีกออก [ต. วิวิตโต ตฺ. วิวิจจ] ณ วิเวโก
ป-อม	อ		สงัด [ต. ปนโต]
ลี	ย นา	ลีย ลีนา	แอบ, ซ่อน, หลีกเร้น; ติดอยู่; รวมกัน [ต. ลีโน วัต. #สลลีนาติ นิลีนาติ สลลีนาติ ปฏิสลลีนาติ นิลียติ ต. สลลีโน ตฺ. ลียิตวา] อ อาลัย

เพียร พยายาม สืบต่อ เกียรติ

ขมฺ ขมฺ	ณ ณย	ขมฺ-ณย ขมฺ-ณย	สืบต่อ, พยายาม, หมั่น, อุตสาหะ
อา-รภ	อ ย	อารภ อารพภ	ปรารถนา, (กล่าวถึง, ตั้งต้น, ดำริ), ทำ, เริ่ม, ลงมือ, พยายาม [ต. อารทโธ #อจจารทโธ ตฺ. อารพภ อารทธ ตฺ. อารทฐั]
อุ-สท	อ	อุสสท	พยายาม ณ อุสสาโท
วายม	อ	วายม	พยายาม
ตณฺท (ตท)	อ	ตณฺท	เกียรติ, ประมาท, ไม่เอื้อเฟื้อ, เบียดเบียน

อดทน

ขม	อ	ขม	อดทน, อดโทษ, ควร, ชอบ [วัต. ขมาเปติ เหตุ. (ไม่วุทธิ) ต. ขมาปิโต เหตุกัม. (ไม่วุทธิ)] อ โอวาทกฺขโม วจนกฺขโม ติ ขนติ
สท	อ ย ณ ณย	สท สยท สเท-หย	อดทน, อดกลั้น ยุ สหนั
ติช	ข	ติติกฺข (เทวภาวะ)	อดทน; ผูก, ร้อย (ติช>ติช>ติติช>ติติก (แปลงเพราะ ข ปัจ.)) อ ติติกฺขา
มริส	ณ ณย	มริเส-สย	อดทน, อดกลั้น, บึกบึน, ทนทาน, มั่นคง ยุ มริสนั

โง่ หลอก ลวง

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
กฏ	อ	กฏ	คด, โค้ง, งอ, โกง, บิด; ตัด, เกี่ยว, ปั่น ^{C2}
วณจ	ณ ฌย	วณเจ-จย	เกลี้ยกล่อม, หลอกลวง
กุห	ณ ฌย	กุเห-หย	โกง, ล่อลวง, ให้พิศวง ณฺว กุหโก
สฐ	อ	สฐ	ล่อลวง, ฉ้อโกง; ฆ่า; เศร้าหมอง
บวช สีก			
ป-วช	อ	ปพพช	ไป, ออกไป, บวช [อช. ปพพชเสสิ เหตุ.; #อนุปพพช บวชตาม] ณฺย ปพพชชา
อุ-ป-วช	อ	อุปพพช	สีก [อช. อุปพพชเสสิ เหตุ.]
วิ-ภม	อ	วิพภม	หันกลับ, หมุนกลับ, หมุนผิด, สีก, ลาสีกขา [ต. วิพภนโต]
จวบ กอด			
จุมพ	อ	จุมพ	จวบ, จุมพิต [วัต. #ปริจุมพติ]
อา-ลึงค	อ	อาลึงค	กอด
สช	อ	สช	กอด
ป่วย ไข้			
กิลม	อ	กิลม	ลำบาก, เหน็ดเหนื่อย, ซอกซ้า, เจ็บไข้, ไม่สบาย [ต. กิลนโต] ถ กิลมโถ
คิเล	อ	คิลย	เจ็บไข้, ไม่สบาย [ต. คิลาน]
ไอ จาม อาเจียน			
ชิป	อ	ชิป	ไอ, จาม; ทิ้ง [วัต. ชิปาเปติ เหตุ. (ไม่วุทธิ)] ต. ชิตโต ^{C2*}
กาส	อ	กาส	ไอ, กระแอม
วมุ	อ	วมุ	อาเจียน; คายออก
ปูลาด ท่วม คลุม			
ป-ณฺย	ณ ฌย	ปณฺญาเป-ณฺยเป	ปูลาด, ตั้งไว้, แต่งตั้ง, ฝัง, เก็บ; บัญญัติ (วินัย) [ต. ปณฺยโต] ติ ปณฺยตติ
ถร	อ	ถร	ปูลาด
อา-ถร	อ	อตถร	ปูลาด, กราน (กรฐิน) [ต. อตถโต]
โอ-ถร	อ	โอตถร	ปูลาด, ปกคลุม, ปิดบัง, ท่วมทับ
สั-ถร	อ	สนถร	ปู, ปูลาด
อธิ-โอ-ถร	อ	อชฺโหม(ต)ถร	ท่วมทับ, ครอบงำ, ปกคลุม

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
ประกอบ จัดแจง เตรียม			
สั-วิ-ธา	อ	สัวิท	จัดแจง, เตรียมการ, ประกอบ
สขช	อ เณ ฌย	สขช สขเช-ชย	จัดแจง, เตรียมการ, ประกอบ; สร้าง, ทำ [ต. สกฺโข]
ปฎิ-ยต	เณ ฌย	ปฎิยาเท-ทย (ต>ท)	ตกแต่ง, จัดแจง [ต. ปฎิยตโต ปฎิยตโต]
ยฺช	อ	ยฺชช	ผูก, ประกอบ, รวบรวม; อุตสาหะ, พยายาม [วัต. #อนฺยฺชชติ ต. อนฺยฺชชโต]
ยฺช	อ เณ ฌย	โยช โยเช-ชย	ผูก, ประกอบ, รวบรวม [วัต. ยฺชชติ กัม. #สโยเชติ ต. ยฺชโต #ปยฺชโต สมปยฺชโต] ฌย โยคโค นิโยชโซ ฌ โยโค #อุปโยโค ยฺช ยฺชชณั
สั-อนฺ-อา-คม	อ		มา(ตาม)พร้อม(กัน), ประกอบ [ต. สมณฺนาคโต อฺ>โ>ว>น]
ถูกต้อง สมควร ขัดแย้ง ห้าม ค้าน			
กปฺ	อ เอ	กปฺป กปฺเป	ควร, สมควร; อาจ, สามารถ, อาจมี, อาจเป็น
อรท	อ เณ ฌย	อรท อรท-ทย	สมควร, เหมาะสม; บูชา อ ปุชารโห
สั-อิ	อ	สเม	ถึงพร้อม, พิจารณา; สม, เข้ากัน [ต. สเมจจ] ^{c2}
ยฺช	ย	ยฺชช	ตั้งใจ, ตั้งมั่น, มั่นคง; ควร, สมควร, ถูกต้อง, ใช้ได้ [ต. ยฺชโต] ติ ยฺชติ
วิ-รฺช	ย	วิรฺชณ	คัดค้าน, ขัดแย้ง; ปรรณนา
ปฎิ-กฺส	อ	ปฎิกฺโกส	คัดค้าน; คำตอบ
ปฎิ-สฺส	อ	ปฎิสฺเสธ	ห้าม, ปฏิเสธ [วัต. #นิสฺเสติ] อ หิรินฺเสโธ
ปฎิ-ชฺป	อ	ปฎิกฺชฺป	ห้าม, ปฏิเสธ (คน, สิ่งของ) [ต. ปฎิกฺชิตโต]
ปฎิ-วท	อ	ปฎิวาท	ห้าม, ค้าน, นำไปเฉพาะ, นำกลับ
อื่นๆ			
ปุร	อ	ปุร	เต็ม [วัต. ปุเรติ เทตฺ. ตฺ. ปุเรตวา เทตฺ. ต. ปุณฺโณ; ปุริโต เทตฺกัม.] ยฺช ปุรณั
ทฺห	อ	ทฺห โทท	รีดน้ำนม; ให้เต็ม; ฆ่า; ทำลาย
ธม	อ	ธม	ทำเป่าให้มีเสียง, เป่าให้ดัง; ก่อไฟ, เป่าไฟ
วลณฺช (วลช)	อ	วลณฺช	บริโภค, ใช้, ใช้สอย อ สรริววลณฺช อฺจจาระ ปทววลณฺช รอยเท้า ยฺช วลณฺชนั การ~ เครื่อง~
เสว	อ	เสว	เสพ, ใช้สอย, คบหา; ยินดี ฌึ ปทวรูปเสวี ฌึ เสวโก อ เสวา ยฺช เสวนา ปทวรูปเสวนา เสวนั

ธาตุ	ปัจจัย	ฐาน	คำแปล - รูปสำเร็จอื่นๆ ฯลฯ
วิ-สส	อ	วิสส	คู้้นเคย ณ วิสสาโส
อฏฏ	ณ ฌย	อฏฏ-ณย	อ็ดอ็ด, ปีบคั้น
จณณ	ณ ฌย	จณณ-ณย	บด, ละเอียด, แหลก
วิช	ณ ฌย	วิเช-ชย	พัด, โบก [มาน. พิชยมาโน]
อติ-มาน	ณ ฌย	อติมาน-นย	เย่อหยิ่ง, จองทอง อ อติมาโน <i>ความ~ ตัฟ. อี อติมานี ผู้มี~</i>
นฏ	ณ ฌย	นฏ-ณย	พ้อนรำ [ต. นจโจ นฏโฏ] ณจุ นานุกโก-กา
นจจ	อ	นจจ	พ้อนรำ
วิ-ลส	อ	วิลส	สวยงาม, เยื้องกราย, กรีดกราย
สุภ	อ	โสภ	งาม, สว่าง, รุ่งเรือง; เปียดเบียน ณ นครโสภณิ ยุ นครโสภนา (อิตถิ)
ปุ-ปผ	อ	ปุ-ปผ	บาน อ ปุ-ปผิ
สัจ-จิต	ณ ฌย	เจเต-ตย	ซ้อขาย; อุตสาหะ, พยายาม; แกล้ง (<i>ภาษาเก่า</i>), จงใจ, เจตนา [ตฺ. สณจิจจ] ณจุ เจตาบโก ยุ เจตนา เจตานิ
ลิส	ย	ลิสส	เหลือ [วัต. #อวลิสสติ ต. #อวลิสฺฐ]
อุ-หท	อ	อุหท	ถ่ายอุจจาระรด
อุ-มิท	อ	อุมิท	ถ่ายปัสสาวะรด

^{C[m]} = อยู่หลายหมวด * ต่างกันบ้าง